Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap

III. évf.
5. szám
2002. január

A Tartalomból:

Dr. Pótor Imre
A negyedik parancsolat

Zila Péterné
A neveltségi szint

Dr. Némethy Lászlóné
"Nagy kincs nekünk ez az óvoda, Isten ajándéka"
Betekintés a Gyökössy Endre Református Óvoda életébe

Kövér Sándorné dr.
Az óvoda légköre

Czibula Ferencné
A fogalmazás tanítása a felső tagozaton

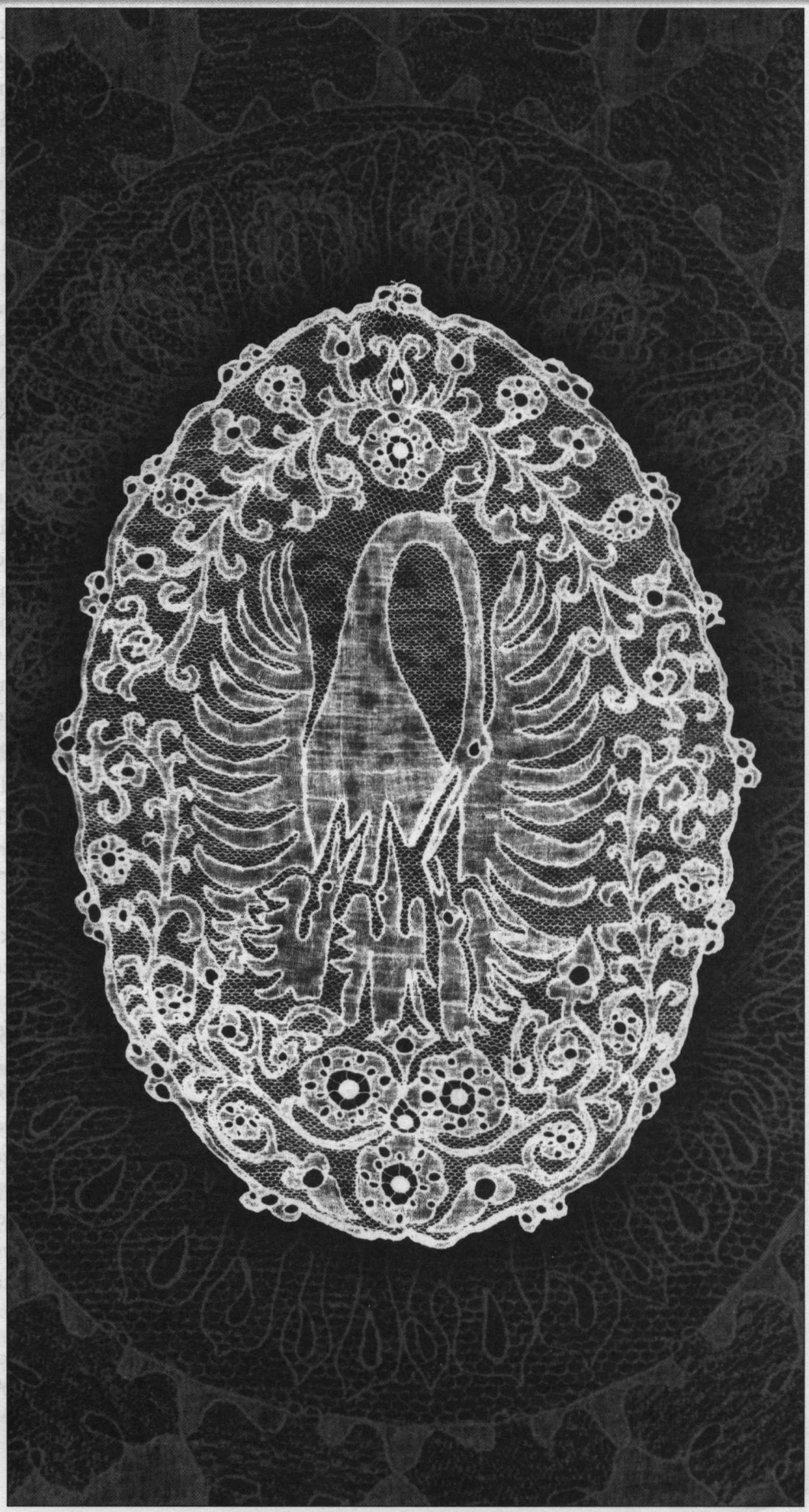

A negyedik parancsolat[1]

Dr. Pótor Imre

„Isten követendő rendet teremtett a hat plusz egy napos beosztásban. Betartásához és eredményéhez példát ad a teremtéstörténetben. Így akarja ebben a harmóniában megáldani, eredményessé tenni a mi munkánkat és pihenésünket is."[1]

A Tízparancsolatot Isten nem önmagáért, hanem az ember érdekében adta, hogy az *ember* ember legyen és maradjon. A Tízparancsolat igéi között a negyedik parancsolat körül van a legtöbb vita. Elég, ha a „Jézus és a szombat", az „Újszövetség és a szombat", a „szombat és vasárnap viszonya" témákra utalunk. Az előadás során ezekre is választ keresünk.

Isten segítségét, vezetését kérve az alábbi főbb kérdéskörökről szeretnék beszélni: I. A szombat szó jelentése; II. Szenteld meg!; III. Hat nap munka; IV. A szombat szociális vetületei; V. Jézus és a szombat; VI. Szombat és vasárnap.

Bevezetésként

Arra figyeljünk, hogy a IV. parancsolat elején Isten kifejezetten felszólít arra, hogy emlékezzél meg a nyugalom napjáról, s hogy a parancsok sorában ez az egyik legfontosabb, Izráel egész létét, életmegnyilvánulását behatároló parancsolat.

a) Emlékezzél...

A ZÁKAR héber szó alapjelentése: *„hangosan gondolkozni"*, vagyis egyszerre: *„megnevezni"* és *„rágondolni"*. A szó akkád formája szerint: *„kimondani", „említeni"*. „Akár Istennel, akár emberrel kapcsolatban használják ezt a szót, mindig mozgósít és új cselekvésre vezet /vö. 1Móz 8,1; 4Móz 15,49k): A ZÁKAR: valamire gondolni, úgy hogy valamit teszünk. Ez különösen világos a 2Móz 20,8-ban, ahol ezt olvassuk: *„Megemlékezzél a szombatnapról, hogy megszenteljed azt."* Az 5Móz 5,12-ben a ZÁKAR helyén a SÁMAR ige (megtartani) megfelelő alakja áll."[2] A megemlékezésre, hogy Isten teremtményének egy napot készített, mint közös fellélegzés napját. Ez tehát kifejezetten a közösség napja, amikor is Isten a teremtményével való közösséget akarja gyakorolni. Istennel és egymással való tudatos és szoros közösségünk napja ez, amikor a menny előízében részesülünk.

Emlékezünk tehát Istennel és testvéreinkkel közösségben (1.) *teremtett voltunkra*, (2.) a *bűnből, kárhozatból való kiszabadított* létünkre, (3.) *hálát adunk a megtett útért és előre tekintünk* a Krisztus által elkészített *országra*, ahol Istennel osztatlan, bűn nélküli közösségben *örökké együtt leszünk*.

b) A szombat Izráel legfontosabb törvénye

Isten maga kérte népétől, hogy tartsák meg Izráel fiai a szombatot, tegyék a nyugalom napjává nemzedékről nemzedékre, örök szövetségül. Örök jel ez Isten és Izráel fiai között... Legyen ez az Úrnak szentelt nap! Meg kell halnia annak, aki megszentségteleníti. (Vö. 2Móz 31,12-17). Így tudja meg Izráel, hogy az Úr a megszentelőjük. „Isten meg akarja népét szentelni, vagyis a szombat az, amely megérteti a teremtés titkát, feltárja értelmét és előre mutat a világ megváltására. A szombatot ünneplő érti, hogy miért teremtette Isten és érti, hogy milyen ígéret veszi körül a teremtést. Isten megszentel, azaz bevon saját létébe, saját művének legmélyebb értelmében."[3] A szombat tehát a teremtés ünnepe, amely ünnepbe bevonja népét is. A legfontosabb törvény így Isten és a nép közös ünnepére szólít fel. Ebben nagy evangélium az a lehetőség, hogy Isten készítette el a maga és népe közti közösséget. Isten létéhez hozzátartozik nem csupán a munka, de az ünnep és az öröm is.

I. A „szabbat" és „nefes" szó jelentése

A szombat szóhoz csatlakozik közvetlenül a nefes = „fellélegzés". Ez azt jelenti: „nagy megerőltetés után a lélegzetet kifújni, fellélegezni". 2Móz 31,17 szerint *„Legyen közöttem és Izráel fiai között örök jel ez (a szombat), mert hat napon teremtette az Úr a mennyet és a földet, hetednapon pedig megszűnt és megnyugodott* (nefes)", azaz 'fellélegzett'. Éppen ezt kéri Isten szövetséges népétől is, a hozzátartozás tanúságtételeként.

[1] Asztalos Zoltán: Tíz áldás. Programtervezet a 2000. évi Vajai Ifjúsági Konferenciára. A 4. parancsolat. Kézirat. 1-2. Hajdúszoboszló, 2000. 07. 12.

[2] J. Douma: A Tízparancsolat. Iránytű kiadó, 1994. 283.

[3] Szathmáry Sándor: Bibliaismeret. I. rész. Ószövetség. Bp., 1993. 76.

I/a A szombat indoklása

Közismert, hogy a szombatra vonatkozó parancsolat indoklása az Exodus 20-ban a teremtés történetére utal vissza. Arra, hogy Isten hat nap alatt alkotta az eget és a földet. Azaz Isten teremtő és alkotó munkájára hivatkozik a parancsolat. Jézus szerint is: *„Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom"* (Jn 5,16). De aztán „Isten is megnyugodott a hetedik napon, visszatekintve jól elvégzett munkájára."[4] A törvény megismétlésekor, az 5Mózben viszont az indoklás így hangzik: *„És megemlékezzél róla, hogy szolga voltál Egyiptom földjén és kihozott téged onnan az Úr"* /5Móz 5,14k/. A kettő között hangsúlybeli különbség van. Míg az Exodusban a szombat megtartására, megszentelésére kerül a hangsúly, hiszen a Teremtő is megnyugodott, addig a Deuteronómiumban „a hangsúly a parancsolat második felére esik inkább, (hogy tudniillik) biztosítsd a nyugalomnapot fiadnak, lányodnak, szolgádnak és még a jövevényeknek is úgy, mint magadnak. ...Mert szabad vagy, azzal a mértékkel mérj másoknak is, mint önmagadnak."[5]

I/b Szombat az Ótestamentumban

A vonatkozó igehelyek Isten nyugalmával, majd pedig az ember, az állatvilág és a termőföld nyugalmával foglakoznak.

Isten nyugalmáról először a Gen 2,1-4-ben olvashatunk. „Ha jól megfigyeljük a szöveget, azt olvassuk, hogy Isten a hetedik napon (és nem a hatodikon, mint a LXX mondja!) fejezte be a teremtés művét, ugyanaznap szűnt meg munkájától, melyet aztán megáldott és megszentelt."[6] Szombatról szó sincs a Sínai törvényadásig. Ez Isten kegyelmi tette, mellyel helyreállítja a szövetséget, melynek szerves része a szombat megszentelése. Ez Istennek az emberre vonatkozó totális igényét jelenti. Az az akarata, hogy Izráel így munkatársává váljon, mert munkáját és megnyugvását Isten a maga teremtő ritmusával hozza összefüggésbe.

A Deuteronómium erősen hangsúlyozza a szabadítás szempontjait. A bűn miatt átok alatt görnyedő teremtettség szombaton ízelítőt kap Istentől az elveszített teremtési rendből. A szombat a teljes szabadításnak, Jahve napjának (a *jóm Jahvénak*) az előjele. Szoteriologikus – eschatologikus vonások párosulnak itt szociális tartalommal. „A törvény megismétlése egyenesen új indokát adja a szombatünneplésnek: *'mert emlékezzél arra, hogy szolga voltál Egyiptom földjén és az Úr a te Istened onnan hozott ki téged. Ezért parancsolta, hogy a nyugodalomnapjának eleget tégy*. 5Móz 5,15."[7]

II. Szenteld meg...

A megszentelés azt jelenti, hogy azzal, hogy Istennek szentelem oda ezt a napot, kifejezem, hogy *önmagamat szentelem oda neki*. S eközben történik meg nagy *megajándékoztatásom* is. A pihenés ideje a felüdülés idejévé is lesz számomra. „Felüdít az, hogy találkozom az Atyával, az Igével és a Szentlélekkel. E megszentelő találkozásban bűneimtől feloldozást nyerek és megigazulok. Így nem önigazolásom, hanem megigazulásom alkalma a megszentelt nyugalomnap."[8] Ugyanakkor az Úrral való találkozásban *oldódnak fel életem belső feszültségei*. Mert az Istennel való találkozás folyamán találkozom atyámfiaival is, feloldódnak a köztünk lévő feszültségek, leomlanak az elválasztó falak.

A hetedik nap megszentelése életszabály, mely szellemileg megtapasztalható és biológiailag is indokolható. *Farkas* József szerint a szombat „megszentelése egyfelől abban áll, hogy *kilazulok* a görcsökből, másfelől meg olyan *erőkkel töltődünk fel*, amelyek lendületet adnak a következő hét munkáihoz. (Azaz) ki kell szabadulni a munka rabszolgaságából; Kilazulni, kioldódni a pénznek az igézetéből; és ki kell lazulni az aggodalmaskodásból."[9]

A szombat mondanivalója az, hogy szent az idő, szent a munka, és szent minden teremtmény. Ez a szövetség napja (Ex 20,12); ez a pihenés napja (Gen 2,3); hálaadás napja Isten szabadításáért (5Móz 5,15); ez az öröm napja (Zsolt 92). Ez a jele az Isten és Izráel közti szövetségnek. Ez az Istenhez tartozás jele.

A szombat előre mutat, a jövőre. „Ebből következik, hogy Isten a szombatnapi ünneplésben a teremtésnek, (teremtett világának) *ígéri a maga jelenlétét*....Felséges lehetőség, ami a szombatban van: várni arra, hogy jön az Isten és megadja, amit ígért, ami nélkül a világ nem lehet

[4] Tóth Kálmán. Az Exodus magyarázata. Jubileumi Kommentár. Bp., 19822. I. kötet. 203.
[5] Adorján József: Tízparancsolat. Bp., 1983. 56.
[6] Szabó Andor: Szombat és vasárnap az Ó- és Újtestamentumban. Református Egyház 1959. 136.
[7] Uo. 137.
[8] Adorján József i.m. 39.
[9] Farkas József: Tíz segítség az emberréválás útján. /Igehirdetések a tízparancsolatról/. H.é.n. 72.

teljes: ott lakik majd közöttük. A teremtmény az Isten nyugalmában jut el a saját maga nyugalmához, jelenlétében van létezésének az áldása, egész teremtett voltának az alapja.....Éppen ezért a szombathoz kapcsolódik a Messiás várása."[10]

III. Hat nap munka[11]

Isten gyermekeinek meg kell tanulnia élni mind a munkára rendelt napokkal, mind a nyugalom napjával. Izráel Egyiptomban rengeteget dolgozott, – másnak. Munkája rabszolgamunka volt, nem pedig szabad emberek felelős tevékenysége. A szövetségkötés nyomán meg kell tanulnia úgy munkálkodni, mint aki szabad, és felelősségvállalásából következik, hogy elkötelezett környezetéért. Isten népének meg kell értenie mind a hat nap, mind a hetedik nap titkát. *„'Hat napon át munkálkodjál, és végezd el minden dolgodat'*, mert szabad vagy; tartsd meg és szenteld meg a nyugalom napját, mert *'szolga voltál... és az Úr kihozott téged'"* Csak akkor lehetsz boldog az otthonodban, a jólétedben, ha élsz azzal az ajándékkal, amit éppen e nap megszentelése közben ad neked az Isten."[12]

Sajnos az ember sem dolgozni, sem pihenni nem tud Isten akarata, kedve szerint. Meg kell tanulnia jól dolgoznia, hogy aztán jól tudjon pihenni is. Amikor a Biblia állást foglal a munka mellett, állást foglal a henyélés, naplopás, dőzsölés, tékozlás ellen. A 2Thess

3,10-ben írja Pál a görög kikötőváros kényelmes, lusta népének: *„Aki nem akar dolgozni, ne is egyen."* De nem csak a lustaság kísértése, hanem a munka kísértése is körülveszi az embert. Van démonizmusa a munkának, amikor a munka elnyeli az embert. „Az ember méltósága abban van, hogy tud dolgozni, és tudja letenni a munkát, és tud pihenni. Ahol ez a kettő nincs harmóniában, ott nincs emberi méltóság."[13] Isten hűséges népét mindig is a tisztességes, becsületes munka jellemezte. Pál írja az 1Thess 4,11-ben: *„Tartsátok becsületbeli dolognak, hogy csendesen éljetek, a magatok dolgát végezzétek és saját kezetekkel dolgozzatok!"* A hívő ember nem lehet munkakerülő, ingyenélő, másokat megkárosító. A munka óv meg az unalomtól, nélkülözéstől és a bűnözéstől is.

Sok bölcsességet rejt a régi magyar mondás: „Úgy dolgozz, mintha örökké élnél és úgy imádkozz, mintha holnap meghalnál!" Tompa Mihály református papköltő írja: *„Munkásság az élet sója, A romlástól mely megóvja. Csak az, aki nem hevert, Várhat áldást és sikert."*

A Biblia tanít arról is, hogy a munka Isten szeretetében vagy ítéletében van. Isten áldása kell a munkához. Isten megáldotta és megszentelte a hetedik napot. Hogy a munka hat napon át áldás legyen, a hetediken is megfordul. A Debreceni Református Kollégium homlokzatán olvasható: „Ora et labora", azaz „imádkozzál és dolgozzál". „Ebben a kettős egységben lesz áldottá az ember, és ezért kell megtanulnunk pihenni a hetedik napon, hogy a következő hat napon igazán áldott legyen a mun-

[10] Szathmáry Sándor i.m. 78.

[11] Vö.: Evangelische Gemeindelexikon. Helmut Brukhadt, Eich Geldbach, Kurt Heimbucher, Wuppertal, 1978. Arbeit címszó: 22-23.; Varga Zsigmond J.: A munka mint keresztyén bizonyságtétel. Theologiai Szemle 1958. 8-9. sz. 149; ifj. Fazakas Sándor: A munka – életparancs, szolgálat, hivatás. Szociáletikai bevezetés. Református Egyház, 1996. 89; Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Bp., 1993. 160-192; Török István: Etika. Amsterdam, 1988. 201-230; Dietrich Bonhoeffer: Ethik. München, 1984. 200kk; Kocsi Elemér: Keresztyén etika. Debrecen, 1979. 215-228; Cseri Kálmán: A Tízparancsolat. Bp., 1994. 56-72; Cseri Kálmán: A Törvény betöltése. Bp., 1998. 48-59

[12] Adorján József i.m. 47.

[13] Farkas József i.m. 68.

kánk."[14] A pihenést csak az érdemli meg, aki hat napon át dolgozott.

A munka és pihenés ritmusa Isten teremtői munkájában rejlik, és parancsában gyökerezik. A teremtéstörténetben a Teremtő teremtményének a munkát adja alapvető feladatául, mely egzisztenciájának legfőbb meghatározója. „A hetedik napi munka betiltása annak a kísértésnek veszi elejét, hogy az ember csak a munka és a lét biztosítása felől értelmezze önmagát... Az ember hajlamos arra, hogy életét a szünet nélküli munka által biztosítsa és kvalifikálja. Ezt az igyekezetet töri le a szombat-napi parancs."[15]

A nyugalom napja megtartása nélkül a munka rabszolgává tesz. Napjainkban jól szemlélhető, hogy mi lesz akkor, ha az ember a világot a szombat nélkül érti. „Mintha neki kellene munkájával megszerezni az élethez való jogot, az ember fontosabbnak tartja a munkáját, mint az Istennel való öröm-közösséget, az ünnepet."[16]

IV. A szombat szociális vetületei

A negyedik parancsolat az Ószövetség szociális törvényének az alapja, és ezen alapszik minden ószövetségi szociális igazságot követelő prófécia is. Ez az alábbi szociális köröket érinti: család, társadalom emberiség. E több mint háromezer éves rendtartásban nem csupán az ember munkához és pihenéshez való joga szerepel, de Isten már akkor adott szociálpolitikai irányelveket. „Ilyen az *ifjúságvédelem* (egy zsarnok apának nem szabad gyermekeit robotoltatni a hetedik napon); a *rabszolgák* védelme (akkor, amikor a művelt népeknél még emberszámba sem vették őket); sőt van benne *állatvédelmi törvény* (a jószágot nem szabad végkimerülésig dolgoztatni)."[17]

A parancsolat második részében olvashatjuk: *„Semmi munkát ne tégy azon se magad, se fiad, se leányod..."* A családfőnek azzal a mértékkel kell mérnie *családtagjainak* is, mint önmagának. A vasárnap a család életében nagyon jelentős, mert ez a családformálás alkalma is.

A szombatnapi törvény második szociális aspektusa a *társadalomra* vonatkozik. Gyakran észre sem vesszük, eszünkbe sem jut, hányan és hányan dolgoznak értünk. Hiszen egyeseknek áldozatot kell hozni, hogy mások megtarthassák a nyugalom napját. „E nélkül nem lenne fény, nem lenne közlekedés, ellátatlanok maradnának a betegek... Tudunk-e hálával gondolni azokra, akik értünk áldozatot hoznak? S tudunk-e mi is szívesen áldozatot hozni másokért? Hiszen a nyugalomnap megtörése bűn, de az áldozathozatal mindig a legigazibb megszentelés."[18]

A negyedik parancsolat szociális üzenetének harmadik szelete az egész *emberiségre* vonatkozik. Az idegenre, más bőrszínűre, más nyelvűre, más hitű emberre is úgy gondoljunk, mint önmagunkra. Nem lehet igazán boldog, békés, nyugodt pihenésünk, míg a földön vannak felebarátaink, embertársaink, akiknek nincs joguk, nincs békességük, nem élhetnek emberhez méltó életet. Mit teszünk, mit vállalunk, mit akarunk annak érdekében tenni mi magunk közvetlen környezetünkben is, hogy minden embertársunk emberhez méltó életet éljen?

"A szombati béke, béke Istennel, de ez a béke átfogja a testet is, nemcsak az egyes embert, hanem a családot, és a népet is, nemcsak az embereket, hanem az állatokat is... Isten a természetre is gondolt, amikor békét alkotott, szombatot rendelt. Az ember elvesztette a természettel való békét, és ennek korunkban katasztrofális következményei vannak. A tenger és erdő pusztulása mutatja, hogy az ember nem ismeri a teremtést és benne a Teremtő célját, mert nem ismeri a Teremtővel való békét, és a mindenség szenved emiatt."[19]

V. Jézus és a szombat

Jézus korában három fő mozzanata volt a szombat törvénynek. 1. Megtartása az igazi *izráelitaság mértékének* számított. 2. A szombatot *meg kellett tartani*. Ez szinte bilincs lett az emberek életén. 3. A nyugalom napja megtartása az *önigazolás*

[10] Szathmáry Sándor i.m. 78.

[11] Vö.: Evangelische Gemeindelexikon. Helmut Brukhadt, Eich Geldbach, Kurt Heimbucher, Wuppertal, 1978. Arbeit címszó: 22-23.; Varga Zsigmond J.: A munka mint keresztyén bizonyságtétel. Theologiai Szemle 1958. 8-9. sz. 149; ifj. Fazakas Sándor: A munka – életparancs, szolgálat, hivatás. Szociáletikai bevezetés. Református Egyház, 1996. 89; Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Bp., 1993. 160-192; Török István: Etika. Amsterdam, 1988. 201-230; Dietrich Bonhoeffer: Ethik. München, 1984. 200kk; Kocsi Elemér: Keresztyénetika. Debrecen, 1979. 215-228; Cseri Kálmán: A Tízparancsolat. Bp., 1994. 56-72; Cseri Kálmán: A Törvény betöltése. Bp., 1998. 48-59

[12] Adorján József i.m. 47.

[13] Farkas József i.m. 68.

[14] Farkas József i.m. 69k.

[15] Ifj. Fazakas Sándor i.m. 90.

[16] Szathmáry Sándor i.m. 77.

[17] „Megtaláltuk a Messiást!" Református konfirmációi olvasókönyv. Bp., 1989. 164.

[18] Adorján József i.m. 49

[19] Szathmáry Sándor i.m. 77k.

eszközévé lett. Nem azt akarták, hogy igazak legyenek, hanem, hogy igazaknak látszódjanak.[20] Ezzel szemben Szabó Andor négy pontban foglalta össze Jézusnak a szombathoz való viszonyát.

a) Jézus a szombatot alárendelte az Ézs 61,1k-nak: *„Az Úristen lelke van énrajtam...., hogy a szegényeknek örömöt mondjak,.... és a megkötözötteknek megoldást."* Ez az írás akkor teljesedett be, amikor Jézus kijelentette, hogy személyével és szolgálatával megkezdődött az *„Úr kedves esztendeje"* (Lk 4,21).

b) Jézus a szombat igazi értelmét a gyógyításokban, a kötelékek feloldásában látta (Lk 13,16). Szinte kizárólagos nála a szombat szociális értelmezése, azaz „a szombat lett az emberért" (Mk 2,27).

c) Jézus a szombat urának vallotta magát (Mk 2,28).

d) Jézus szerint nem lehet igazi fellélegzés, nyugalom, szombat addig, míg bűn, betegség, halál van. Egyik szombat napi gyógyítása után vallja: *„Az én Atyám mindezidáig munkálkodik, én is munkálkodom"* (Jn 5,17). „A 'mindezidáig' (*heós arti*) jelenti azonban azt is, hogy az üdvtörténet döntő fordulathoz érkezett, a szombat is, mint Isten ama munkálkodásának egy része elérte célját Jézus szolgálatában, halálában és feltámadásában. Isten nyugalma kezd helyreállni."[21]

Amikor Jézus látszólag megtörte a szombatot, azzal arra figyelmeztette környezetét, hogy a szombat céljához ért, mert benne beteljesedett. Ő hozta el a megváltás örömét és a teremtés nyugalmát. Vagyis „a szombat célja, hogy az ember Istenben való nyugalmához, a megváltáshoz eljusson – betelt a szombat-nap ígérete felségesebben, mint az ember hitte volna. Itt van Isten királysága és az egész élet szombati ünnep lesz. Ez a szombat beteljesedése. Isten királyságának megérkezése a földre."[22]

VI. A „szombat – vasárnap" kérdés

Szombat helyére nem a vasárnap került, hanem Jézus Krisztus! Vasárnap támadt fel Jézus, amikor a teremtés teljes nyugalma elkezdődött. Ekkor egyetlen dolog lényeges: Jézust és Jézussal ünnepelni!

A keresztyének között az első időkben a szombat-kérdés nem éleződött ki, mivel többségükben zsidó származásúak voltak, a templomi alkalmakon ugyanúgy részt vettek, mint a zsidók. Naponta összegyülekeztek, és hamar bekövetkezőnek várták Jézus Krisztus második visszajövetelét. Pál is többnyire szombaton ment a zsinagógákba, mert akkor érte el a zsidókat és akkor szólhatott hozzájuk. A Kol 2,16k-ban azonban határozottan állítja, hogy a szombat más dolgokkal együtt *„árnyékai az eljövendőknek, de a valóság a Krisztusé."* Ahol pedig nem működött zsidókeresztyén csoport, ott Pál a hét első napját rendelte el egybegyülekezésre, tanításra, úrvacsorázásra (vö. Apcsel 20,7; 1Kor 16,2).

A hét első napja általánossá tételében – Szabó Andor összefoglalása alapján – az alábbi tényezők játszottak közre: „1.) Jeruzsálem lerombolása, a zsidóság szellemi központjának megbénulása. 2.) A keresztyénség és a zsidóság közötti kapocsként álló zsidókeresztyénség megmerevedik, és lassan elveszti jelentőségét, majd elenyészik. 3.) A paruzia késik, így sürgősen rögzíteni kellett nemcsak a kánont, de az istentisztelettel kapcsolatos kérdéseket is, tehát 4.) kialakul az ősegyház liturgiája, istentisztelete. 5.) A Római Birodalomban mindenfelé terjedő keresztyénség tudatosan igyekszik elhatárolni magát attól a látszattól, hogy ők csupán a zsidóságnak egy szektája."[23]

A szombat az ígéret, a várakozás, a vasárnap a beteljesülés kezdete. A vasárnap nem a szombat helyébe jött, hanem új ünnep, mely az új teremtés kezdetét, Jézus feltámadását jelzi. A szombat jelzi: vár ránk Isten országának mennyei nyugalma, vár ránk a mennyei szombat.

A vasárnap megszentelésének szerves része a gyülekezet Jézus nevében történő együttléte, közössége az istentisztelet, ahová Jézus jelenlétét ígérte. Ám az *Úr napja* megrontása az egész hét elvesztését eredményezi. „A hetedik nap megszentelése közben megújul erőm a hat nap feladatai elvégzéséhez. Ha a hetedik napon odaállok Gondviselőm elé és elszámolok neki a hat napon végzett minden dolgomról, Őt nyerem meg társul és segítségül a következő hat nap feladataihoz."[24]

A szombat és vasárnap is az ÚR napja. Isten ÚR voltának, uraságának megnyilvánulása. Vasárnap Jézus Krisztus feltámadásának napja. Kálvin szerint ekkor mindenestől meg kell nyugodni, hogy Isten munkálkodhassék bennünk. Belső nyugalom ez, melyben Isten a kormányzó hétről hétre az örök szombatig, ahová az idő torkollik.

20 Adorján József i.m. 38.
21 Szabó Andor i.m. 137.
22 Szathmáry Sándor i.m. 78k.
23 Szabó Andor i.m. 138.
24 Adorján József i.m. 42.

A neveltségi szint[1]

Zila Péterné

A neveltségi szint fogalma

A neveltségi szint valamely csoport vagy egyén egy adott időpontban megállapítható fejlettsége a nevelési célhoz viszonyítva. A fogalom jelenléte a pedagógiai gondolkodásban és gyakorlatban alapvetően szükséges a pedagógiai tevékenység tudatosságához.

A nevelési cél magában foglalja a pedagógián belül kialakult feladatkörök (oktatás-képzés, nevelés) célkitűzéseit. A neveltségi szint fogalmának megállapításakor tehát nem gondolhatunk pusztán a szorosan vett nevelési feladatokra (ösztönző, reguláló személyiségkomponensek fejlesztésére), hanem idetartozik az oktatás-képzés eredményessége is (gondolok itt például arra, hogy a természeti értékekkel kapcsolatos értékóvó magatartásformák kialakulásához hozzátartoznak a természethez kapcsolódó ismeretek is). Utalnék a már említett egyoldalú pedagógiai gondolkodásra, amely vagy a nevelési feladatokat, vagy az oktatás-képzés megvalósulását tartja szem előtt azt gondolván, hogy egyik vagy másik megoldásával eleget tett pedagógiai kötelességének.

A neveltségi szint diagnosztizálása

A konstruktív életvezetés fogalma, mint nevelési érték, elméletileg megalapozza a neveltségi szint mutatóinak meghatározását. Ennek alapján tehát az egyén, ill. a közösség neveltségére következtetni lehet a magatartásból, a tevékenységekből, ill. ezek tudatosságának, önállóságának fokából. Azoknak a személyiségkomponenseknek a fejlettségét kell vizsgálni, amelyek az életvezetést meghatározzák (szervező-végrehajtó sajátosságcsoport: jártasságok, készségek, képességek, ismeretek, ösztönző, reguláló sajátosságcsoport: szükségletek, ideálok, meggyőződések). Illetve vizsgálni kell az életvezetés megnyilvánulásait (magatartás- és tevékenységrepertoár), azok autonómiájának fokát. A következő kérdésekre kell tehát válaszolnunk:

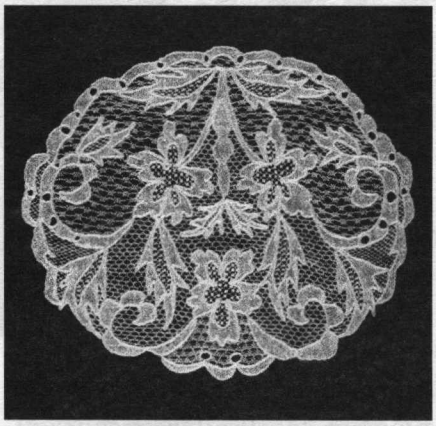

- Milyen mértékben képes az önfejlesztő ill. közösségfejlesztő magatartás és tevékenységformákra?
- Mennyire gyakoriak, tendenciózusak ezek?
- Milyen mértékű ismeretekkel rendelkezik a pozitív magatartás- és tevékenységformákról?
- Szociális képességei milyen szinten állnak?
- Magatartásának és tevékenységeinek hatását milyen mértékben tudja anticipálni?
- Pozitív irányú magatartása, tevékenysége mennyire autonóm? (Mennyire független az ellenőrzöttségtől, a szituációtól?)
- Milyen célok vezérlik?
- Milyen meggyőződésekkel rendelkezik?
- Milyen a példaképei?
- Hogyan épül föl szokáshierarchiája?

Az iskolai nevelés hatékonyságának jellemzői[1]

A pedagógiai tevékenység során tudatosítanunk kell azokat a hatáselemeket, amelyek a neveltségi szint egyes elemeit indukálják. Ennek átgondolásakor is fontos, hogy a pedagógiai tevékenységet illetően szemléletünk ne legyen beszűkült, a neveltség kapcsán az érintett személyiségkomponensek mindegyikére gondolni kell.

A nevelési folyamat lényegét tekintve a neveltek tevékenységének pedagógiai megfontolásokon alapuló szervezését jelenti. A hatékony tevékenységszervezéshez szükséges, hogy a pedagógiai program rendelkezzék határozott emberképpel, a célkitűzés során kialakított emberkép összetevői szakszerűen, konkrétan definiáltak legyenek, releváns sajátosságokból álljon. A pedagógusok munkája tudatosan ezen a szemléleten alapuljon, a pedagógiai hatásszervezés ezekre a megfogalmazott sajátosságokra irányuljon.

A hatásszervezés fontos elemei a neveltségi szint szemszögéből az alábbiak (a konstruktív életvezetés tevékenység- és magatartásrepertó-

[1] Bábosik István: Az iskolai nevelés hatékonyságának mutatói (in: Új Pedagógiai Szemle, 2000. 4. szám) felhasználásával

árjának kialakítása, megszilárdítása érdekében)[2]:

- A konstruktív magatartás, ill. tevékenység megerősítése elismeréssel, a negatív formák leépítése tiltással, szankciókkal, azaz szelektív hatásrendszer következetes működtetése.
- Széles körű tevékenységkínálat.
- A gyermekek meglévő szükségleteire épülő motiváció.
- A pedagógiai tevékenység során a funkciótlan akciók kerülése.
- Hatékony szokásrendszer kiépítése.
- Pozitív élményforrást jelentő személyek jelenléte az iskolában, akik képesek a konstruktív modellközvetítésre.
- A meggyőződés-formálás helyes modelljének alkalmazása (konfliktusmodell).
- Szociális kontaktusba ágyazott munkaformák alkalmazása (minél több interakció létrejöttének biztosítása).
- Hatékonyan kialakított ismeretanyag (célkitűzésen alapuló).
- Az információk kognitív feldolgozása.

A neveltségi szint kérdésköre az óvodában

Nevelési célok

Az óvodában folyó nevelés céljait az *Óvodai nevelés országos alapprogramja* határozza meg általánosságban. Ezen az alapon kell a helyi nevelési programokban konkretizálni a célokat, a hatásrendszert. Az óvodai nevelés legáltalánosabb célját az említett alapdokumentum az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szint elérésében jelöli meg. Közelebbről az alapprogram ennek a fejlettségi szintnek három elemét jelöli meg: testi, lelki és szociális fejlettség.

Az alapprogramban megjelölt célokat a fentebb vázolt személyiségstruktúra mentén így rendszerezhetjük:

1. A szervező-végrehajtó személyiségkomponensek megalapozása:

- Első alakváltozás lezajlása, teherbírás.
- A mozgáskoordináció, finommotorika fejlődése
- A testi szükségletek szándékos irányításának képessége
- A tanulási képességek megalapozása
- Az érzékelés észlelés differenciálódása (téri észlelés, testséma, vizuális és akusztikus differenciáció, stb.)
- A szándékos figyelem képességének megjelenése
- A fogalmi gondolkodás képességének megjelenése
- Érthető kommunikáció
- Elemi ismeretek önmagáról és környezetéről
- Szociális képességek megalapozása (kapcsolatteremtés, együttműködés, alkalmazkodás, stb.)

2. Az ösztönző-reguláló sajátosságcsoport elemeinek megalapozása:

- Szabálykövetés megalapozása
- Szokásrendszer megalapozása
- Feladattudat kialakulása (feladattartásban, kitartásban nyilvánul meg).

A neveltségi szint megállapításának, nyomon követésének dokumentumai az óvodában

Az óvodai csoportok dokumentációjában tulajdonképpen a csoport ill. az egyes gyermekek neveltségi szintjének alakulását tartjuk számon. A csoport általában (a helyi nevelési program határozza meg az időközöket) negyedévenként értékeljük az adott időszak nevelési célkitűzéseinek megvalósítását.

Az általam vezetett óvodában úgy alakítottuk ki a naplót, hogy a nevelési terv mellett jelöljük a kitűzött nevelési feladat megvalósítására irányuló gyermeki tevékenységeket is. (A nevelési tervhez szorosan kapcsolódik az adott időszakra tervezett ismeretanyag is, de azt külön naplórészben tervezzük.) Ennek kapcsán az értékeléskor a hatásrendszer tevékenységi elemeinek hatékonysága is nyomon követhető. (Ha nem valósult meg a kitűzött cél, nyilván más tevékenységeket kell szervezni.) A negyedéves nevelési tervek értékelése egyben a csoport neveltségi szintjét is tükrözi. Éppen ezért nagyon fontos ezeknek az értékeléseknek a szakszerűsége, objektivitása. Nyilván nem végezhetünk ilyen sűrűn átfogó vizsgálatokat, méréseket az óvodában, hiszen akkor nem maradna energiánk a nevelőmunkára. A nevelési terv értékelésének azonban legalább a gyermekcsoport rendszeres megfigyelésén kell alapulnia. Erre szolgál nálunk, hogy a naplóban helye van a napi megfigyelések rögzítésének is. Ebben a részben akkor teszünk bejegyzéseket, ha a célkitűzésben megjelölt valamely területen érzékelhető előrelépés vagy probléma van, esetleg a tervben előre nem látott feladatok merülnek fel. Ezek a bejegyzések fontos támpontok az értékelés, tervezés időszakában.

A gyermekek egyéni fejlődésének követése az úgynevezett személyiséglapokon történik.

Ezek a lapok akkor szakszerűek, ha valóban a nevelés által érintett személyiségkomponensek mentén figyeljük a gyermek fejlődését. Ez már olyan elemeket tartalmaz, amelyek pedagógiai értékelési módszerek alkalmazásával állapíthatóak meg. Leggyakrabban a természetes megfigyelés és a kikérdezés (természetesen életkornak megfelelően alakított), valamint a gyermeki produktumok elemzésének módszerét alkalmazzuk. A gyermek óvodába kerülésekor, ill. a nyári időszak után szükséges a diagnózis megállapítása, utána formatív értékelés folyik ezen a lapon. (Egy-egy ugrás bejegyzése – pl. az emberábrázolás megjelenése, egészséges életmód egy szokásának rögzülése, stb.) Év végén újra szükséges egy szummatív értékelés megállapítása. Az országos alapprogram célrendszere nem tér ki külön az érzelmi szférára, de az óvodás korú gyermek életkori sajátosságai miatt (érzelmi dominancia) a személyiséglapon figyelemmel kísérjük a gyermek érzelmi fejlődését is.

A pedagógiai értékelés területei, szempontjai, módszerei az óvodában[3]

Az óvodás gyermek életkori sajátosságai miatt nehéz a vizsgálati szituációkat úgy alakítani, hogy a gyermekről objektív képet kapjunk. (Éppen ezért tartanám fontosnak, hogy a *Nevelési Tanácsadó* pszichológusai az óvodában is figyeljék meg azokat a gyermekeket, akikkel foglalkozniuk kell.) Az óvodában tehát a spontán szituációk megfigyeléséből és a vizsgálati eredményekből együttesen lehet érdemi képet kapni az egyes gyermekek fejlettségéről. Az óvodás gyermek legfontosabb tevékenysége a játék, amelyben természetes módon fejezi ki önmagát. A gyermekek játékának megfigyelése éppen ezért jelentős támpontot ad fejlettségének megismeréséhez. Különösen jól megfigyelhetőek a szociális tanulás eredményei. Megfigyelhetők még az értelmi fejlettség, érzelmi-akarati fejlettség, mozgásfejlődés mutatói. Nincs más dolgunk, mint gondosan összeállított szempontok alapján figyelni a gyermekek játékát. A szempontok megállapításához nagy segítséget jelent Dr. *Hegyi* Ildikó: *Fejlődési lépcsőfokok az óvodában* c. könyve (nemcsak a játék megfigyelése esetében, hanem a többi óvodai tevékenység megfigyeléséhez is). A spontán szituációk megfigyelésén túlmenően a pontosabb megismerés, objektívabb értékelés kialakításához szükség van időnként más módszerek alkalmazására is.

A kikérdezés (beszélgetés) módszere segít pontosabb képet kapni a gyermek kommunikációs képességeiről, beszédfejlődéséről. Ilyenkor képet kapunk szókincséről, mondatalakításának szintjéről, a nyelvtani fejlettségről, fogalomalkotásáról, verbális emlékezetéről, ismereteiről, stb. Arra ügyelni kell, hogy ne essünk túlzásokba a gyermek vizsgálatát tekintve, de nem hanyagolhatjuk el a vizsgálódást, ha problémát sejtünk valamilyen területen. Az iskolakészültség kapcsán észre kell vennünk az egyes részképességek hiányosságait, hogy időben fejleszthessük a gyermeket. Ezek megvizsgálásához nagy segítséget jelente-

[3] Dr. Hegyi Ildikó: fejlődési lépcsőfokok az óvodában (OKKER, Bp., 1999.) felhasználásával

nek a *Porkolábné dr. Balogh* Katalin és munkatársai által készített *Komplex Prevenciós Óvodai Program* megfigyelő lapjai. Felhasználhatóak *Gósi* Mária és Brigitte *Sindelar* részképességvizsgáló eljárásai. Ha komolyan felmerül egy-egy gyermek esetében, hogy problémák vannak, szakemberekhez kell fordulni.

A gyermeki produktumok elemzése leginkább gyermekrajz-elemzést jelent az óvodában. Az emberábrázolás szintje jelentős (de nem kizárólagos!) mutatója az iskolai munkára való alkalmasságnak. Ennek értékeléséhez használhatjuk a Goodenough-féle fejlődési táblázatot. A másik gyakran elemzett gyermeki produktum a családrajz. Ennek kapcsán külön szeretném aláhúzni, hogy nagyon értékes információkhoz juthatunk belőle, de egyetlen rajz elemzése soha nem jelenthet általánosítható információkat. A gyermekek bármely rajzának elemzése is gazdag ismereteket nyújthat, pl. finommotorikájáról, érzelmi állapotáról, élményeiről, stb.

Összegzés

"Az óvodai tanulás merőben eltér minden más intézményben folyó tanulástól. {...} Az óvodában egyaránt találkozunk szociális és kognitív tanulással. Sőt, az oktatási intézmények között pont az, amelyik komoly hangsúlyt fektet a szociális tanulás minél szélesebb körű megvalósulására, és emellett nem hanyagolja el a kognitív tanulást sem."[4] Az óvodai pedagógiai tevékenység neveléscentrikus. Központi jelentőségű a neveltségi szint megállapításának életkorhoz igazodó szakszerűsége.

Dr. Hegyi Ildikó megállapításait aláhúzottan szem előtt kell tartani[5]:

1. A gyermek személyisége tevékenység közben ismerhető meg.
2. A tevékenység során megmutatkozó érzelmek adják a legtöbb információt a gyermek aktuális állapotáról. (A viselkedés, teljesítmény, eredmény kontextusában.)
3. A gyermek megismerésére irányuló tevékenység nem független a nevelési folyamattól: Nem zavarhatja meg a nevelési folyamatot, a pozitív változásokat kell szolgálnia.

Irodalomjegyzék

- Dr. Bábosik István szerk.: A modern nevelés elmélete (Telosz Kiadó, Bp., 1997.)
- Dr. Bábosik István: A nevelés elmélete és gyakorlata (Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1999.)
- Dr. Bábosik István: Az iskolai nevelés hatékonyságának mutatói (In: Új Pedagógiai Szemle 2000. 4. sz.)
- Báthory Zoltán, Falus István főszerk.: Pedagógiai lexikon (Keraban Kiadó, Bp., 1997.)
- Báthory Zoltán: Tanulók, iskolák, különbségek (OKKER Kiadó, Bp., 1997.)
- Ehrenhard Skiera: Egy antropológiai pedagógia alapvonásai (ELTE TFK: neveléstudományi Tanszékének közleményei VII. Bp., 2000.)
- Fürstné dr. Kólyi Erzsébet és munkacsoportja: A pedagógus új típusú feladatai a modern iskolában (Flaccus Kiadó, Bp., 1999.)
- Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban (OKKER Kiadó, Bp., 1999.)
- Kiss Margit, Mezősi Károly, Pavlik Oszkárné: Értékelés a pedagógiában (FPI, Bp., 1998.)
- Kósáné Ormai Vera: a mi iskolánk (iskolafejlesztési Alapítvány, Bp., 1998.)
- Lappints Árpád szerk.: Érték és nevelés – szöveggyűjtemény (Comenius Bt. Pécs, 1998.)
- Nagy Sándor főszerk.: Pedagógiai lexikon (akadémiai Kiadó, Bp., 1978.)
- Országos Óvodai Alapprogram
Porkolábné dr. Balogh Katalin: Komplex prevenciós óvodai program „Kudarc nélkül az iskolában" (Volán Humán Oktatási és Szolgáltató Rt. Bp., 1999.)

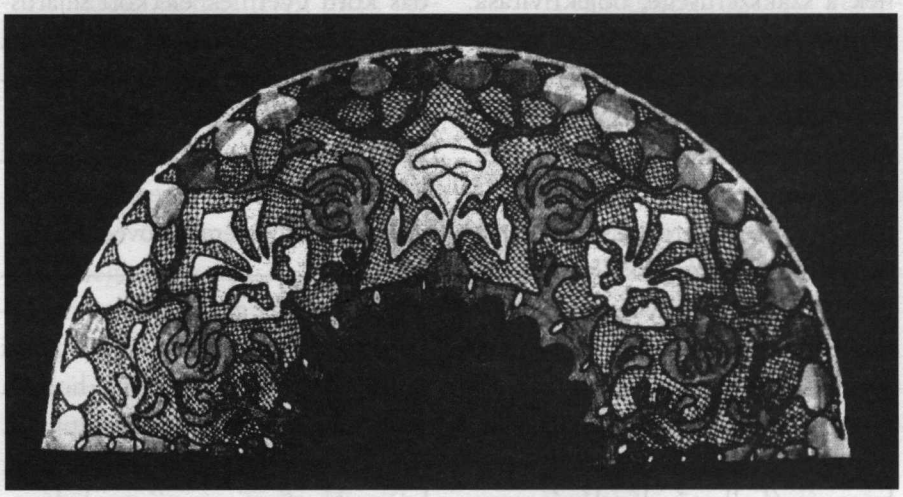

[4] Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban (OKKER, Bp., 1999.) 29. old. 3. és 4. bek.
[5] Uo.: 21. old. 1. bek.

Az óvoda légköre (folytatás)

Dr. Kövér Sándorné

II. Családias légkör az óvodában

a) Tárgyi feltételei

Az óvoda természetesen nem családi ház, nem lakás, de mint intézmény lehet és kell, hogy az otthon melegét adja, sajnos sokszor akár pótolja. Óvodáink ennek biztosításáért az utolsó tartalékukat vetik be és élik fel. A költségvetések legtöbb helyen a bútorok cseréjére alig adnak módot, s a játékok biztosítása csak a pályázati pénzek „ügyeskedésével" oldható meg, mivel ilyen célú kiírásokkal az utóbbi években nem találkozhattunk.

Ennek ellenére, az óvodák többsége – az óvodapedagógusok igényességének, hihetetlen ötletességének, fáradhatatlan munkálkodásának eredményeként – még barátságos külsőt mutat.

Mi teszi azzá?

- A tágas udvar, ahol a nagy, füves tér a mozgást és a szabadság érzését biztosítja. A fák árnyéka módot ad az élmények megbeszélésére, a homokozó, mászókák, kötélhágcsók az ügyesség és bátorság kipróbálására, s a kert a természet apró csodáinak, felfedezésének a színterévé válik minden évszakban.

- Az előszobák ugyan legtöbbször szűkek a csoport létszámához viszonyítva, de a folyamatosság – ha nem kell zsúfoltan egymásra várni – enyhít a gondokon. *„Milyen jó, hogy ide ki lehet jönni, ha egy kicsit egyedül vagy a barátaimmal szeretnénk kártyapartit csapni, vagy a leterített szivacson jót >dühöngeni <".*

- *"A csoportszobákban az a jó, hogy vannak állandó – biztos dolgok, pl. a mese mindig abban a sarokban van, de változtatni, átpakolni is lehet, ha a játékunk azt kívánja."*

- *„A galériákat azért szeretjük, mert fenn és lent is elbújhatunk, és azt csinálunk, amit akarunk, ott nem látják."*

- *„Mindenkinek van egy kis fiókja, ahová a kincseit rakhatja, de ott rendet is kell tartani."*

- *„A készített dolgokat ide tűzhetjük, rakhatjuk, így mindenki – anyu is – gyönyörködhetett benne egy ideig."*

- *„A játékokat mindig megtaláljuk, mert megbeszéltük, hogy ha nem kell, hová tesszük vissza."*

A fentieket gyakorló óvodánk Lépésről-lépésre program alapján működő csoportjának gyermekei mondták el. Belőle kiderül, hogy az **otthonosság légköréhez feltétlenül jól ismert tér szükséges, ahol mód van az együttlétre, de az elkülönülésre is, a közös és a magánszféra** (kincsek) **őrzésére egyaránt.**

b) Személyi feltételei

Az érzelmi biztonság a kapcsolat alapja.

Az óvodák többségében a szülők csoportot és óvó nénit is választhatnak, s a **gyermekek többsége már járt az intézményben**, amikor testvéréért jött. Jó szokássá vált az, hogy a **beiratkozáskor** a gyermek bepillanthat a csoportba, míg anyukája az óvodavezetővel beszélget. Pszichológiai szempontból is ez a legalkalmasabb pillanat a megbízható „adatgyűjtésre". Az édesanya, aki többnyire először érzi át igazán a gyermektől való elszakadást – érthető módon – igyekszik mindent elmondani a gyermekéről annak, akire bízza.

Ezen információk nélkülözhetetlenek az első együttléthez, a gyermekkel való kapcsolatfelvételhez. Az ezt követő **családlátogatás** érzelmi hatása megalapozhatja a gyermekekkel és a szülőkkel való együttműködést, oldhatja a várakozás szorongását.

A gyermekek folyamatos érkezése és fokozatos idejű tartózkodása az óvodában – az anya nem azonnali távozása – megkönnyíti a gyermek óvodai „beszoktatását", az óvodaéretlen gyermekek azonban mindezt kétségbeesve, szinte tragikusan élik meg.

Az óvodaéretlenség oka sokféle lehet:

- valamilyen ok miatt sérült az anya-gyermek kapcsolat, és nem alakult ki az „ősbizalom", mivel otthon sincs érzelmi biztonságban, ezt az óvónőre sem képes átvinni;

- az anya félreértelmezett szeretetből nem engedte önállósodni a gyermeket, etették, itatták, öltöztették, s most nyilván szorong, hogy mindenre hogyan lesz képes egyedül;

- nem volt gyermekközösségben, s megrémíti a sokaság, zaj, amit eddig nem tapasztalt.

Az óvodapedagógusoktól – többnyire ebben az időszakban mindkettő benne van – magas fokú érzékenységet és pedagógiai kultúráltságot kíván annak megítélése, hogy melyik gyermekkel kell ilyenkor egyénileg is többet foglalkoznia. Tapasztaltabbak már tudják, hogy nem a „viharos" jeleneteket produkáló gyermek szenved jobban az anya elvesztésén – a rúgkapálás után, könnyel az arcán, de rögtön vigaszt talál egy játékkal vagy társsal –, hanem a kendőjét órákig morzsolgató, elhúzódó, könnyek nélkül – szinte dermedten – szorongó gyermek.

Az óvodapedagógus érzelmi biztonságot csak akkor tud számára nyújtani, ha valóban átérzi – és képes ezt tartósan kimutatni is –, hogy megérti a gyermek helyzetét.

Egyetlen biztosíték erre fáradhatatlan türelme, biztatása, hogy már „csak eszünk, egy kicsit játszunk és jön édesanya!". Ha kell hússzor, ötvenszer elmondja, annyiszor amennyiszer a gyermek igényli.

Az óvodák többségében mindent megtesznek az ott dolgozók azért, hogy a gyermeknek az anyától való elszakadás – természetesen fájdalmas élménye – az óvodapedagógussal való bizalom alapjává váljon, mégis érdemes beszélni egy helytelen, de előforduló nevelői attitűdről.

Ez a következőkben jelenik meg:

A szoktatás első napjaiban mind a két óvónő karöltve és egész nap arra törekszik, hogy – a legváltozatosabb módszerekkel – elterelje a gyermek figyelmét saját érzelmi állapotáról. Ennek érdekében már az előszobában bábok fogadják a gyermeket, majd számára sohasem látott „varázslatos" elfoglaltságok következnek.

A gyermek valóban nem sír az első héten, de a „varázslat" megszűnik, s az óvoda mindennapi élete már kevésbé tudja ilyen erővel elterelni a figyelmét. A gyermek, aki eddig szívesen indult óvodába, most kezd otthon sírni, jeleneteket rendezni. Ilyenkor nem az a legnagyobb probléma, hogy a szülő értetlenül áll az esemény előtt, esetleg még rosszat is feltételez az óvodáról, hanem az, hogy minden jó szándék ellenére **a gyermek és az óvodapedagógus közötti érzelmi viszony szenvedett olyan csorbát, amit nehéz helyrehozni.**

A gyermek ugyanis a felnőtt magatartásából egyértelműen arra gondol, hogy az nem értette meg az ő nehéz helyzetét. (Mit szólnánk hozzá, ha édesanyánk elvesztésekor barátnőnk úgy akarná bánatunkat oldani, hogy vidám történeteket mesél?) Az empátiás készség ilyen hiánya – félreértése – akadályozza az óvodapedagógushoz fűződő pozitív kapcsolat gyors kialakulását, a bizalmat, amire pedig most a gyermeknek a legnagyobb szüksége lenne.

A feladatunk nem az, hogy az elszakadás érzelmeitől megmentsük a gyermeket – amit nem is lehet –, hanem az átélés segítése! Tehát az, hogy a kommunikáció minden eszközével kifejezzük a gyermekkel való együtt-érzésünket, s így nyújtsunk olyan támaszt, amelyben bízni lehet!

Csak így alapozhatjuk meg hosszú távra azon meggyőződését, hogy mindig számíthat ránk, a bajok elviselhetők és többnyire elkerülhetők, de bármikor beszélhet, kérdezhet félelmeiről, mert sohasem becsüljük le ezeket.

"Ahhoz, hogy élni tudjunk az is kell, hogy szeressenek bennünket." (Maria *Montessori*)[1]

Óvodapedagógus pályán aligha marad olyan ember – aki világnézeti hovatartozásától függetlenül – ne fogadná el a Biblia ezen sorait: *„És ha prófétálni is tudok, ha minden titkot ismerek is, és minden bölcsességnek birtokában vagyok, és ha teljes hitem van is, úgy hogy hegyeket mozdíthatok el, szeretet pedig nincs bennem: semmi vagyok."*[2]

A szeretet kimutatásának képességével, módjával már nem biztos, hogy mindnyájan rendelkezünk. Pedig a kisgyermek nem azért fogad el bennünket, mert tudja, hogy mi megy végbe a lelkünkben, nem, ő csak az érzékelhető, megnyilvánuló szeretet érti. Természetesen **ez nem azt jelenti, hogy érzelmi megnyilvánulásaink túlzóak legyenek, hanem azt, hogy őszinték, egyértelműek és soha nem mesterkéltek.**

Hallgatóimnak mindig elmondom: főiskolára sok mindenért jár az ember, de ha azt nem tanulja meg, hogy neki azt a gyermeket kell legjobban szeretnie, akit a legnehezebb – mert agresszív, hisztis, bohóckodik, kötekedik – tanulmányaival feleslegesen töltötte az időt.

Szeretetünk legnagyobb jele pedig az, ha őszintén elfogadjuk őt, ahogy *Wargha* István írta, az első magyar óvodapedagógiai könyvben: *„Az egész gyermek úgy vétetik, amint van, nem mint lennie kell."*[3]

Az elfogadás érzése azonban nem elég, ennek aktív cselekedeteink nyomán a gyermek számára is nyilvánvalóvá kell válnia.

Értő figyelmünk nyomán meg kell győződnie arról, hogy megértjük őt, elfogadjuk, bár segíteni szeretnénk, hogy viselkedését képes legyen megváltoztatni. Erre azonban csak akkor kerülhet sor, ha úgy tekint az óvónőre, aki nem elsősorban ítél, tilt, büntet, hanem többnyire segít neki, ha bajban van! Meghallgatja problémáját, ennek megoldására serkenti, észreveszi az első pozitív változást, sikert és vele örül.

A gyermekek ugyanis csak azzal identifikálódnak, attól tanulnak, akit szeretnek.

A problematikus, nehezen nevelhető gyerekek az igazi törődés, tisztelet és elfogadás élményével először találkoznak tartósan, s ez az élmény a hatást növeli. Szeretve lenni annak, aki erre csak éhezett, olyan megnyugváshoz vezet, ami valóban viselkedésbeli változást hoz.

A gyermekek értelmes szeretete nem csupán az óvás, védés szolgálatát jelenti, hanem a felelősségvállalást is érte, személyiségfejlődéséért. Ehhez gyakran ösztöneinken is uralkodni kell, önfegyelem nélkül a szeretet torzulhat, vakvágányra vezethet.

---

[1] Kiss Erika – Szirt Miklósné: Montessori pedagógia az óvodában. Kézikönyv, szerk.: Pereszlényi Éva, Bp., Horizont-2000 Humán Szolgáltató Bt., 1992, 23. old.

[2] Biblia: Pál első levele a Korintusiakhoz 13,2, Kálvin Kiadó, Budapest, 1993

[3] Wargha István: Terv a kisdedóvó-intézetek terjesztése iránt a két magyar hazában, Pest, 1843, 20. old.

A fogalmazás tanítása felső tagozaton

Czibula Ferencné

A fogalmazás tanítása egyik sarkalatos s egyben legnehezebb területe is a magyartanításnak. A 78-as Tanterv évenként három dolgozat (fogalmazás) írását 3 műfajban határozta meg. A NAT és a Kerettanterv ezt évi kettőre csökkentette. A hozzájuk kapcsolódó gyakorló órákat a helyi tantervben és tanmenetben a szaktanár tervezi meg, s készíti elő az alábbi műfajokban:

5. évfolyam
mese
(önálló mesealkotás)
leírás

6. évfolyam
elbeszélés (valós vagy fiktív eseményről párbeszéd alkalmazásával)
jellemzés

7. évfolyam
riport vagy ismertetés
elbeszélés (adott irodalmi mű rövid tartalma választott szereplő személyében)

8. évfolyam
önálló verselemzés vagy könyvajánlás
elbeszélés (átképzeléses vagy folytatásos)
esetleg ünnepi beszéd

Az egyes műfajok és címek szervesen kapcsolódnak az irodalmi témákhoz: mese íratása a népköltészet mese műfaja után, jellemzés a *Toldi* tanításakor, riportot célszerű *Döbrögivel* és (vagy) *Lúdas* Matyival készíteni, az ismertetés, könyvajánlás kapcsolódhat a nagy elbeszélők (*Jókai, Mikszáth*) műveihez. Verselemzésre kínálkozik *József* Attila számtalan verse, az elbeszélés az ajánlott irodalomhoz, az ünnepi beszéd a ballagáshoz kötődhet. Ez utóbbi műfaj nem tartozik a hálás témák közé, mert a felépítést a tanulók ugyan elsajátítják, de igen gyakran az átélés pátosza hiányzik, valamint a tanulók széleskörű versismerete nélkül az idézetek sem mindig találóak.

A dolgozatok írását legalább 2-2 előkészítő óra előzi meg. Először a műfaj sajátosságait kell tisztáznunk! Az írásbeli kommunikációnak ezen fajtáit példákon keresztül kell megismerniük a tanulóknak. (Mi a jellemzője a mesének, hogyan írjuk a párbeszédet, mennyi legyen a terjedelem és a szerkezeti tagolódás.)

Az egyes műfajokhoz célszerű mintát is készíteni. Ez lehet közös fogalmazás, házi fogalmazások elemzése, tanári minta, esetleg szépirodalmi szemelvény elemzése: pl. *Petőfi*: A Tisza c. költeményét vagy *Bonfini*: Mátyás királyról adott jellemzését vizsgálni a leírás kapcsán.

A fogalmazás tanításának fontos része az anyaggyűjtés, szókincsfejlesztés (mesére jellemző szó- és mondatfordulatok, jó és rossz, külső és belső tulajdonságok gyűjtése stb.).

Az előkészítő fogalmazások legjobbjait jeggyel is értékelhetjük. Fontos tudni azonban, hogy dolgozatot íratni mindaddig nem szabad, amíg a tanulók többsége nem sajátította el az alapvető ismereteket. A dialógusokhoz nagy segítséget nyújt a dramatikus játék, a tömörítéshez jó alkalom a mímes játék.

Dolgozatok címeként többet is megjelölhetünk. A tanulók egyénisége, beállítottsága is meghatározhatja a dolgozat sikerét. Nem biztos, hogy Toldi Györgyöt ugyanolyan jól fogja jellemezni egy tanuló, mint nagyszüleit vagy osztálytársát.

Az önálló verselemzéshez is sablont célszerű adni. Az általános elemzési mód a későbbiek során is nagy segítséget nyújt a gyerekeknek.

A dolgozatcímek a tanár leleményességétől is függnek, de sokszor az osztály képességei is meghatározóak.

Bevált témák:

5. évfolyam
- önálló meseírás virágnévhez vagy 10 szó megadásával
- igaz mese (a tanuló egy hihetetlen története) pl. *Meséskönyv az ágy alatt, Az elveszett foci, Furcsa álom, A játékok életre kelnek*
- *A zsiványok tanyáján, A nagy csata* a János vitézhez kapcsolódóan, melyben a Hold mesél a Napnak, a kukta a szakácsnak, a kertész az eseményeket a lovásznak mondja el
- A leíráshoz ajánlott: *Az én városom, Házunk tája, Kirándulásunk, Az én iskolám*

6. évfolyam
- *Két szekrény beszélget, Két kertkapu társalgása*
- *Ítélkezem* (Toldi kapcsán) *Az első szabad estén* (Egri csillagok)
- *Az iskolában történt*
- *Az én nagyapám, Nagymamám, Osztálytársam, Ilyen vagyok, Kedvenc történelmi hősöm, Egy irodalmi hős jellemzése*

7. évfolyam
- *Himnusz születik* (elbeszélés)
- *A per* (*Arany*: Fülemile) – ke-

retes elbeszélés

- *Három év múlva (Vörösmarty:* Szép Ilonka)

- *Vendég voltam Montgomeryben – egy szereplő nevében*

- *Riport Zsugori urammal, Döbrögivel, Lúdas Matyival*

- *Riport egy híres személyiséggel*

- *Riport édesanyámmal*

8. évfolyam

- önállóan választott könyv ajánlása

- tanár által kijelölt könyv ajánlása (célszerű ajánlott olvasmányokból)

- *A pakk* (keretes elbeszélés: *Nyilas Misi felnőtt korában*)

- *Újra otthon* (Nyilas Misi)

- *Önálló verselemzés: József Attila: Mondd, mit érlel* vagy *Ady Endre: A grófi szérűn*

- Jobb képességű osztályban összehasonlító verselemzés pl. *Balassi*, József Attila istenes verseinek összehasonlítása

- Legszebb versem bemutatása *Miért szép?* – címmel

A dolgozatokat célszerű két órán íratni, ha azok egymás után következnek. Címből többet is feladhatunk, de azokból a tanuló csak a választottat írja le, így elkerülhető, hogy a füzetben csak a cím fél oldalt foglaljon el. Valamennyi dolgozat terjedelme A4-es oldalon 1 oldal (ez a helyesírási norma alapterjedelme is).

Az ellenőrzés tükörjavítással történik. 5-6. évfolyamon a helyesírási hibát a nevelő helyesre javítja, 7-8. évfolyamon a javítást aláhúzással végezzük. Szöveges értékelés esetén ne csak azt írjuk le, hogy ügyes, jó, hanem azt is, hogy miért. A tanulói javításokat is javítsa, láttamozza a szaktanár.

Művaji tévedés esetén a dolgozat, fogalmazás jegye közepesnél nem lehet jobb, még ha a többi szempontnak megfelel is.

Szempontok a fogalmazás értékeléséhez:

- műfaji megfelelőség
- terjedelem
- címnek való megfelelés
- stílus
- ötletesség
- korhűség
- formai megfelelőség

A Kerettanterv az alábbi műfajok – írásbeli kommunikáció – fajtáit írja még elő:

- kritika
- olvasónapló
- paródia
- kérvény
- önéletrajz
- elismervény
- reklámszöveg
- hír
- tudósítás
- cikk
- kommentár
- apróhirdetés

Ez utóbbiak megtanításához anyaggyűjtést, tanári mintát használunk fel, de nagydolgozat témája nem lehet. A minták segítséget nyújtanak a mindennapi életben ügyintézéshez, a sajtó olvasásához, megértéséhez.

A kiselőadásokra való felkészüléshez segítséget kell adnunk a vázlatírás és a cédulázás mikéntjéhez.

Fontos, hogy az önéletrajz íratásánál tartsuk be a személyiségjogokat, s tanítványainkat őszinte megnyilvánulásaival ne hozzuk kellemetlen helyzetbe! Az érzékeny kamasz leírhatja, hogy szülei elváltak, de nem biztos, hogy osztálytársai megfelelően reagálnak erre.

A dolgozatokat három jeggyel értékeljük. A fogalmazás jegy az irodalom rovatba kerül, a helyesírás a nyelvtanhoz, a külalakot pedig hol egyik, hol másik tárgyhoz írjuk. A naplóban piros színnel különítjük el a többi jegytől.

A dolgozatfüzeteket ne adjuk haza! Ezekbe értekezleteken nyerhet betekintést a szülő.

Az új rendelkezés értelmében egy évig meg kell őriznünk a dolgozatokat!

Az ajánlott címek nem kötelezőek. Az osztály összetételének ismeretében a tanár leleményessége a döntő. Célszerű 3-4 évente a címek frissítése is. Így a tanulók sem tudják előre a címeket, és a tanár számára sem válik monotonná a javítás.

Az irodalom dolgozatfüzetek más típusú írásbeli feladatot nem tartalmazhatnak (témazáró, tollbamondás stb.)!

Több iskolában a szaktanár piszkozat írását is megengedi. Az indoklás – miszerint sok felnőtt levélből is piszkozatot ír – elfogadhatóvá teszi ezt, de csak 5-6. osztályban. Amennyiben a dolgozatot jól előkészítettük, azt hiszem, ez felesleges. Célszerű gyermekeinket rászoktatni a rögtönzéshez, hiszen a felvételi rövid ideje két dolgozat írását úgysem teszi lehetővé.

A fogalmazás tanítása egész évben folyamatos tanári és tanulói munka. Eredményessége a mindennapi életben realizálódik. A jó szókincsű ember magabiztosabb fellépésű, gondolatait képes világosan, tömören összefoglalni, s nemegyszer pályaválasztását, munkahelyen való elhelyezkedését is döntően befolyásolja.

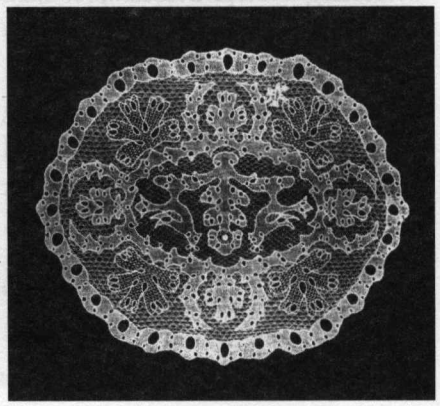

Betekintés a Gyökössy Endre Református Óvoda életébe

"Nagy kincs nekünk ez az óvoda, Isten ajándéka"

Dr. Némethy Lászlóné

1999 tavaszán, néhány istenfélő kisgyermekes (református-katolikus) bel-budai házaspárt Isten arra indított, hogy egy kialakult helyzetben, a meglévő valós értékeket látva, azokat áldásként fogadva, református óvoda szervezését kezdeményezze.

Kérésükre, a fenntartói tisztet a *Dunamelléki Református Egyházkerület* vállalta, helyet (átmenetileg) a *Baár-Madas Református Gimnázium és Általános Iskola* igazgatótanácsa biztosított az iskola területén.

A szülők javaslatára megbízást kaptam a fenntartótól az óvoda nevelési programjának megírására és a szervezési munkák irányítására. Gyors és korrekt ügyintézésre volt szükség, hiszen az óvodaindítást szeptember 1-jére terveztük. Azonnali anyagi segítséget kaptunk a II. kerületi Önkormányzattól, a *Pasaréti*, a *Budahegyvidéki*, a *Szilágyi Dezső téri* és a *Cimbalom utcai* gyülekezetektől. A *Máltai Szeretetszolgálat*tól pedig bútorokat, játékokat, egyéb szükséges felszereléseket. Ha kicsit szerény körülmények között is, de 1999. szeptember elsejével a tervezett egy csoportban fogadni tudtuk gyerekeinket.

Az első évben harminc, azóta huszonnyolc gyermekkel dolgozunk óvónőtársaimmal heti váltásban, két képzett dajka segítségével. A nagy létszám és a vegyes életkorú csoport igazi erőpróbát jelent számunkra. Szívesen vállaljuk, bár így is, évente több mint húsz gyermek felvételét kell elutasítanunk, pedig sehol sem hirdetjük a jelentkezés lehetőségét. Kitartásunkat erősíti reménységünk. Hisszük, hogy Istennek gondja van ránk és hamarosan bővíteni tudjuk az óvodát. Újabb csoportok kialakításával enyhülnének gazdálkodási és munkamegosztási gondjaink is. Közeledve a harmadik tanév közepéhez, lassan kialakul az óvoda arculata, légköre, erősödik lelkisége.

Matracokból készült kisház, amiben sok jó barát s még a ló is elfér

Már a szervezés időszakában is megtapasztaltuk, s ma már hittel mondhatom, hogy az indulástól fogva, mind a mai napig – mivel azokat imádságainkban Elé tárjuk – minden tervünket, minden lépésünket Isten gazdag áldása kíséri.

Az óvoda életét négy terület érintésével szeretném bemutatni:

1. Nevelőtestületünk lelkisége
2. Az óvoda szülői közössége
3. Óvodánk légköre
4. Sajátos hagyományaink

1. Nevelőtestületünk lelkisége

Áldás és erősség, hogy e parányi nevelői közösség minden tagja Isten gyermekeként igyekszik végezni a reá bízott feladatokat úgy, hogy *„Dicsőségének magasztalására legyünk, mint akik előre reménykedünk Krisztusban."* (Ef 1,12)

2. Az óvoda szülői közössége

Áldás és öröm, hogy az ide járó gyerekek zöme nem itt hallja először az evangéliumot. Többen imaháttérrel születtek, sok helyen rendszeres a bibliaolvasás, a családok valamelyik gyülekezethez tartoznak, részesei gyülekezeti alkalmaknak. A nagyobbak közül néhányan gyülekezeti hittanra is járnak. Ez a körülmény mindenképpen segíti az óvoda céljainak megvalósítását: a gyerekek egészséges istenképének kialakítását, hitük formálódását. Család és óvoda ugyanazt tartjuk fontosnak: növekedést a szeretetben, mely egyedül biztosítja a gyermek testi-lelki-intellektuális, harmonikus személyiségfejlődését. Mert *„A törvény betöltése a szeretet."* (Róma 13,10)

A családok sajátos szeretetközösségben élnek. Számon tartják egymás gondjait, sokféleképpen segítik egymást. Óvodán kívül is gyakran találkoznak. Egy-egy gyermekzsúron szinte az egész csoport jelen van, mert ha a szülő megkérdezi, kit hívjanak meg, a gyerek mindenkit felsorol, mint barátját.

A szülők és nagyszülők komoly segítséget nyújtanak az óvodavezetés szerteágazó feladatinak koordinált megoldásában is. Segítségük sokrétű: evangéliumi szolgálat, kulturális programok szervezése, gépelés és iratmásolás, fordítás idegen nyelvből, ügyintézés, kézbesítés, vásárlás, szállítás, javítás-karbantartás, egyéb apró fizikai munkák. Pénzügyi és jogásztudományukkal a törvényesség betartása fölött „őrködnek". Kisebb-nagyobb pénzadományaikkal az óvoda működését érdemben támogatják.

Az egyik alapító szülő, az új szülőknek tartott barátkozó szülői összejövetelen 2001 szeptemberében a következő szavakkal mondta el mit jelent szülőnek lenni a Gyökössy óvodában: *„Ha ide belépünk, kicsit olyan, mintha egy békés szigetre jönnénk. Mindenki szeretettel fordul gyermekeink felé és felénk, szülők felé is. Nagy kincs nekünk ez az óvoda, Isten ajándéka. Vigyáznunk, ápolgatnunk és gyarapítanunk kell. Nekünk szülőknek az a feladatunk, hogy ki-ki megtalálja, miben tud segíteni, mit tud hozzátenni az óvodához. Ez éppen úgy lehet nagyobb anyagi támogatás, mint ahogy imádság is. A segítésben két irányban kell gondolkodnunk: rövidtávú segítés a mindennapi feladatok végrehajtásában, és hosszútávon pedig együtt gondolkodni az óvoda jövőjéről. Áldás van az óvónők munkáján. Ezért is hiszem, hogy Istennek kedves ez az óvoda, és Ő meg fogja nekünk mutatni az utat, hogyan tovább…"*

3. Óvodánk légköre

„Minden óvodának, csoportnak kialakul egy sajátos atmoszférája, amelyet a benne élő személyek együttesen hoznak létre…" olvashatjuk e lap III. évf. 2. számában, *Kövér* Sándorné dr.: *Az óvoda légköre* c. írásában. Istennek hála, a *Gyökössy óvodának* is van egy sajátos légköre, s talán nem tűnik szerénytelenségnek, ha egy apró jelzővel is illetem: jó légköre. Ezt megállapítani, érezni, benne élni könnyű és kellemes. Valamennyi összetevőjét feltárni, elemezni már nehezebb, néhányat azonban fontosnak tartok megemlíteni:

1. A korábbi években egy önkormányzati óvoda jó légkörű „testvércsoportját" főként többgyermekes keresztyén családok alkották. E családias légkör, szeretetteljes hangulat és egymásra figyelés öröklődött át és teljesedhetett ki, immár Jézus Krisztus személyét középpontba állítva, ugyanazon személyek jelenlétével 1999 szeptemberében a *Gyökössy Endre Református Óvodá*ban. Induláskor mindennapi ének-imánk a 471. ének volt: *„Fel barátim, drága Jézus zászlaja alatt…"* Ilyen őszinte örömmel és hálával talán még sohasem énekeltük ezt az éneket!

2. Jónak mondhatom az óvoda légkörét azért is, mert minden megvalósult tervet, minden eredményt evangéliumi csodaként élünk meg, együtt örvendezünk. Hálánk, örömünk folyamatos. Aki telve van örömmel, az boldog is. Ezzel a boldogsággal feltöltődve élvezhetjük azt az áldást, hogy őszinte szeretettel és elfogadással közeledünk nemcsak gyermekeink, hanem a szülők felé is. Ha valaki belép az óvodába, leghamarabb azt veheti észre, hogy gyerekeink is boldogok. Ha estefelé jön, azt is láthatja, hogy a gyerekek még nem akarnak hazamenni, még maradnának…

3. A naponkénti „csendes percek" és bibliatörténeti foglalkozások mellett, evangéliumi nevelésünk az egész napunkat áthatja. Szándékaink és indíttatásunk szerint minden megnyilvánulásunk alapja az agape. Sokat beszélgetünk a gyerekekkel. Az aranymondásokat élethelyzetekben tanítjuk, hogy rácsodálkoz-

Levélkompozíció: Noé bárkája és az állatok

hassanak igazságukra. Szeretjük a finom asszociációkat, gyakran párhuzamot állítunk a bibliai történetek alapigazságai és a gyerekek cselekedetei között. A gyermeki döntéseket olykor az Ige mérlegére helyezzük, mindezt erőltetés nélküli természetes egyszerűséggel.

4. Minden bizonnyal, klasszikus óvodai nevelési módszereink is hozzásegítettek a jó légkör kialakulásához. Szeretnék néhány példát erre is felsorolni:

- Fontos elv számunkra a pozitív megerősítése, a „vadhajtásokat" nem letörni, inkább „leszeretgetni" igyekszünk.
- A játékot, mint alapvető gyermeki tevékenységet valóban komolyan vesszük és tiszteletben tartjuk.
- Az érés folyamatában nem várjuk el a gyermektől, hogy azonnal, mindenben megfeleljen.
- Lelkiismereti kérdés számunkra, hogy a gyerekeket mielőbb megismerjük, mert akkor személyre szóló feladatokat kaphatnak tőlünk, személyre szóló hangon és stílusban, személyre szóló szeretettel.
- Minden lehetőséget megragadunk a dicséretre.
- Arra törekszünk, hogy a gyermeki felfedezés öröme sohase csorbuljon.
- Sokat vagyunk levegőn, mozgásigényüket tiszteletben tartjuk.
- A gyermeki munka természetes és értéke van.
- A nemszeretem ételekből nem kötelező enni, de megkóstolni igen.
- A kicsik és nagyok közötti sajátos kapcsolatot sajátos módon erősítjük.
- Sokat énekelünk, naponta mesélünk, a gyerekek manuális készségét és alkotókedvét számtalan technika alkalmazásával fejlesztjük.
- Mindennapi életünkben helye van a humornak, sokat nevetünk együtt a gyerekekkel.

Készül a születésnapi torta

4. Sajátos hagyományaink

Egy új intézmény indulásakor fontos a hagyományok megalapozása. Óvodánk hagyományrendszeréből öt sajátságos eseményt szeretnék kiemelni:

1. Minden szülői értekezletet áhítattal kezdünk. Az új szülőket a régiek „vezetik be" az óvoda életébe, a kialakult szülői közösségbe.

2. Minden hó első szombatján családos kirándulást szervezünk, ahol apró és nagy gyerekek, felnőttek felszabadultan beszélgethetnek, ismerkedhetnek, barátkozhatnak.

3. A gyerekek születésnapján közösen sütjük meg a tortát. Igével köszöntünk, áldást éneklünk. Az ünnepelt három kívánságát teljesítjük (ének, vers, tánc stb.).

4. December első szombatján emlékezünk, ünnepelünk, és közösen tevékenykedünk. Megemlékezünk névadónkról (november 20. halálának évfordulója) Gyökössy Bandi bácsiról. Külön öröm számunkra, ha kedves felesége, Reni néni is közöttünk lehet. Ünnepi istentiszteletet tartunk az óvoda felavatásának évfordulója alkalmából (december 2.). Adventi kézműves foglalkozást szervezünk gyermekeink és testvéreik számára. A gyerekek készíthetnek: adventi koszorút, ajtókoszorút, asztali díszt, karácsony ablakképet, mécsestartót, különféle karácsonyi díszeket, füzéreket, tobozdíszt, öntött gyertyát, szegfűszeges narancsot, arany-ezüst diót stb. Természetesen a kész alkotásokat hazavihetik.

5. Év végén a *Pasaréti* református templomban szoktuk tartani hálaadó istentiszteletünket. Ezt követően közös családi kerti program keretében búcsúzunk iskolásainktól.

Beszámolóm végén e sorok révén is szeretnék köszönetet mondani a *Pasaréti* református gyülekezet presbitériumának és lelkészeinek, hogy nem hagynak árván bennünket. Kérésünkre minden alkalommal megnyílik a templomajtó. *Földvári* Tibor lelkésztestvérünk pedig mindannyiszor nagy szeretettel és bizonyságtétellel hirdeti számunkra az Igét.

Köszönöm a *Baár-Madas Református Gimnázium és Általános Iskola* igazgatójának és segítő munkatársainak, hogy az óvodát kistestvérükként „kezelik".

SOLI DEO GLORIA!

Béres Ferenc országos népdal- és zsoltáréneklő verseny

Széplaki Kálmán

A budapesti fasori *Julianna Református Általános Iskola* 2001. december 7-én – immár harmadszor – rendezte meg a versenyt a magyar református általános iskolák tanulói számára.

A verseny előtt a gyermekek és a kísérők templomi istentiszteleten vettek részt, ahol *Karsai* Eszter lelkipásztor hirdetett igét.

A tizenegy iskolából érkezett 64 tanuló négy korcsoportban mérte össze tudását. A résztvevő iskolák: *Lorántffy Zsuzsanna Református Általános Iskola*, Kaposvár; *Kunszentmiklósi Református Kollégium Fördős Lajos Általános Iskolája*; *Szentendrei Református Gimnázium; Debreceni Református Kollégium Általános Iskolája; Jókai Mór Református Általános Iskola*, Nyíregyháza; *Magvető Református Általános Iskola*, Gyula; *Ceglédi Református Általános Iskola; Arany János Református Gyakorló Általános Iskola*, Nagykőrös; *Karácsony Sándor Rózsatéri Református Általános Iskola*, Budapest; *Julianna Református Általános Iskola*, Budapest. A határon túlról a kalotaszegi Zsobokból, a *Bethesda Gyermekotthon*ból érkeztek gyermekek: *Gönczi* Ingrid, *Kallós* Noémi, *Kerekes* Rita, *Korpos* Gergő és *Szalai* Zsolt. Kísérőik: *Gál* Erzsébet és *Korpos* Irén nevelőtanárok. A zsobokiakat a *Julianna Református Általános Iskolá*ba járó gyermekek szülei szállásolták el és látták vendégül.

A zsűri tagjai a következők voltak: *Simonfi* Zsuzsa, a *Debreceni Kántus* tagja, *Szigethy* János református lelkipásztor, *Tóthmátyás* Lajosné, a VII. kerületi *Molnár Antal Zeneiskola* igazgatója, *Zákányi* Bálint református lelkipásztor, *Berkesi* Boglárka zenetanár, *Basky* István énekművész, *Béres* János népzenekutató, *Vízi* István református lelkipásztor, teológiai tanár.

Az eredményhirdetés előtt Béres János népzenekutató – a *Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkereszt* (polgári tagozat) tulajdonosa, a zsűri elnöke a következőket mondta: *„Nehéz volt eldönteni ki legyen az első, a második vagy a harmadik helyezett, hiszen csodálatos énekhangokat hallottunk. Ezt az is bizonyítja, hogy a negyedik korcsoportban két első helyezettet hirdettünk. Szívünk szerint mindenkinek első helyezést adtunk volna, hiszen például a szép napdalokat: a* Két szál pünkösdi rózsa, *az* Én Istenem, *a* Szánt a babám *vagy a* Te vagy a legény *címűeket nem volt könnyű megtanulni."*

Nyertek azok a szülők is, akik hallgatták a gyönyörűséges, szép dallamokat, és szívesen hallgatják a verseny névadójának dalait. Béres János befejezésül a jelenlévő *Béres* Ferencné Erzsébet asszony nevében is szívből gratulált a gyermekeknek, a szülőknek, a felkészítő tanároknak. Ez utóbbiaknak magas szintű zenepedagógiai tevékenységükért.

A zsűri többi tagjának véleményét az újságíró így összegzi: *„Néhány gyermek bátran küzdötte le a pillanatnyi lámpalázát, a kötelező énekeket gyönyörűen énekelte végig. Volt izgalom, de nagyszerű élményben volt részünk. A legnépesebb a negyedik korcsoport volt, a gyerekek szép, kifejező előadásmóddal, gyönyörűen énekeltek."*

A kalotaszegi versenyzők

A verseny végeredménye:

Korcsoport	*Hely*	*Név*	*Iskola*
1.	I.	Csiszár Benjámin	Jókai Mór Ref. Általános Iskola, Nyíregyháza
	II.	Szőke Dániel	Kunszentmiklósi Ref. Koll. Fördős L. Ált. Iskolája
	III.	Trolldenier Kyra Evelin	Lorántffy Zsuzsanna Ref. Ált. Iskola, Kaposvár
		Prokaj Miklós	Julianna Ref. Általános Iskola, Budapest
	különdíj	Lehotay-Kéry Lídia	Julianna Ref. Általános Iskola, Budapest
		Tóth Anna	Kunszentmiklósi Ref. Koll. Fördős L. Ált. Iskolája
2.	I.	Kőrösi Szabó Eszter	Jókai Mór Ref. Általános Iskola, Nyíregyháza
	II.	Pálúr Johanna	Julianna Ref. Általános Iskola, Budapest
	III.	Szalai Edina	Arany János Ref. Gyakorló Általános Iskola, Nagykőrös
	különdíj	Dombóvári Péter	Lorántffy Zsuzsanna Ref. Ált. Iskola, Kaposvár
		Szalai Zsolt	Bethesda Gyermekotthon, Zsobok
3.	I.	Gyenge Júlia	Julianna Ref. Általános Iskola, Budapest
	II.	Tóth Adrián	Lorántffy Zsuzsanna Ref. Ált. Iskola, Kaposvár
	III.	Németh Luca	Julianna Ref. Általános Iskola, Budapest
	különdíj	Varga Béla	Jókai Mór Ref. Általános Iskola, Nyíregyháza
		Jakucs Borbála	Magvető Ref. Általános Iskola, Gyula
		Kerekes Rita	Bethesda Gyermekotthon, Zsobok
4.	I.	Szomor Anikó	Magvető Ref. Általános Iskola, Gyula
	II.	Juhos Lilla	Magvető Ref. Általános Iskola, Gyula
	III.	Győri Éva	Karácsony S. Rózsatéri Ref. Általános Iskola, Budapest
	különdíj	Szanics Szilvia	Jókai Mór Ref. Általános Iskola, Nyíregyháza
		Juhász Zsuzsanna	Ceglédi Református Általános Iskola

A különdíjakat a Béres család ajánlotta fel. Béres Ferencné kerámiatárgyakat, Béres János kazettákat és CD-ket, a *Julianna Református Általános Iskola* pedig lexikonokat és CD-ket ajándékozott a helyezetteknek. A résztvevők és tanáraik emléklapot vehettek át.

Az eredményhirdetés után *Síkfalvi* Judit, mint rendező, a *Julianna Református Általános Iskola* igazgatója a következőket mondta: *„Sok iskola jelentkezett. Szinte valamennyi iskola diákjai nyertek díjakat. Jó hangulatú versenyt hallottunk, s mindenki jól érezte magát. A verseny vége, az ebéd és a zsűri eredményhirdetése közötti időt kézműves foglalkozással töltötték a gyerekek. Majd valamennyien – mind a hatvannégyen – közösen énekeltek. Örültünk, hogy immár harmadszor rendezhettük meg a Béres Ferenc országos népdal- és zsoltáréneklő versenyt. A zsűrit hagyományosan a népdal- és a zsoltáréneklés területén elismert szakemberek közül hívtuk. Nemcsak a felkészítő tanárok, de iskolánk egész tantestülete szívesen, szeretettel munkálkodott és a szervezés terén egyre nagyobb tapasztalatot szerzett.”* Majd szavait így zárta: *„Bizonyos, hogy mindenki felejthetetlen élményekkel, lelkiekben gazdagodva távozik. Találkozunk jövőre.”*

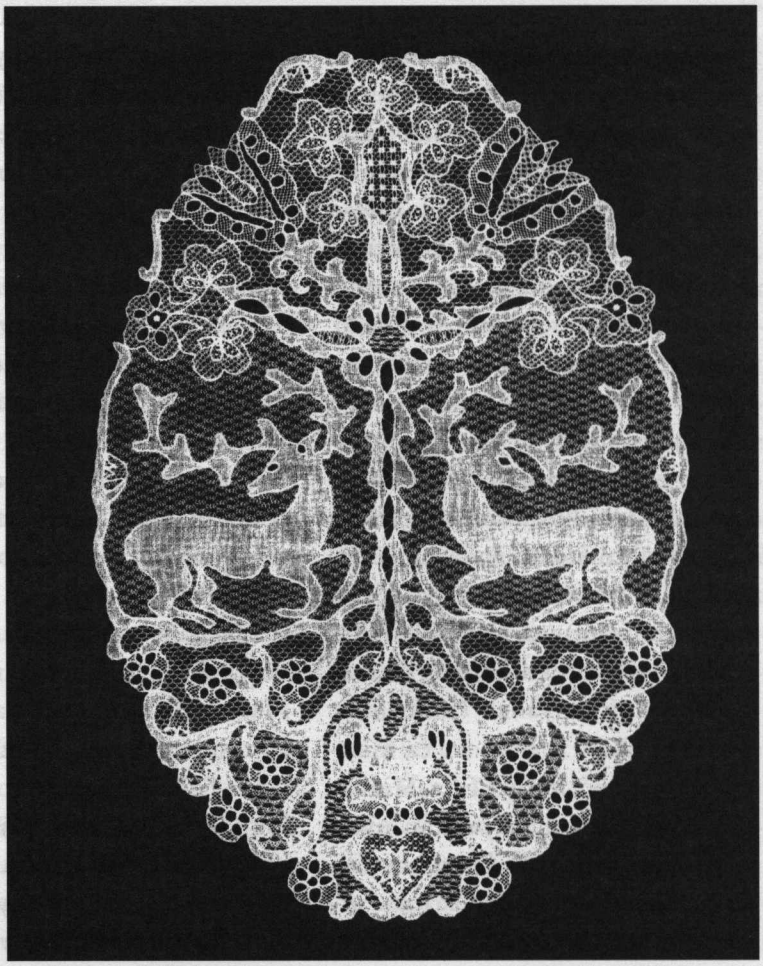

Pápai köszöntés és beszámoló 2001 karácsonyán

Dr. Kálmán Attila

Krisztusváró adventi csendben ezúton köszönöm mindnyájunk nevében mindazok imáit, munkáját, adományait, akik segítették iskolánkat a 471. (az újraindítás óta a 11.) tanévben is. Ezzel a vázlatos beszámolóval (amely rengeteg örömünkből-gondunkból csupán ízelítő) kívánjuk pótolni az évközben kényszerűségből elmaradt válaszleveleket, találkozókat, telefonokat. Kérem Mindnyájuk szíves megértését.

A gimnáziumban jelenleg 502 tanulónk (egy hat évfolyamos és két négy évfolyamos, azaz összesen 14 osztályunk) van. Közülük 347-en internátusban laknak. 4-5 héten keresztül szombaton is tanítunk, s az ilyen ciklusokat egy-egy hét szünet követi. Változatlanul közel kétszer annyian jelentkeznek hozzánk, mint ahány férőhelyünk van, s érettségizett diákjainknak több mint 70%-át fölveszik egyetemre-főiskolára. Diákjaink közel 70%-a református. Szaktanáraink és internátusi nevelőtanáraink együttes száma 70. Közülük 6 félállású, 6 óraadó, 6 gyermekgondozási szabadságon van, 3 pedig angol, német, illetve francia anyanyelvű.

Az adó egy százalékok átirányításának (3 millió forint érkezett a Pápai Református Gimnázium Alapítvány 19265427-1-19-es adószámú számlájára), az Egyesült Államokban élő öregdiákjaink Tarczy Lajos Alapítványának (több mint 30.000 USD-t utaltak át, ez mintegy 8,5 millió forint) és a Miniszterelnöki Hivatal pályázatán nyert 4,5 millió forintnak köszönhetően főépületünk padlásterének Jókai utcai frontján 200 m^2-es részt beépített műszaki brigádunk Szabó Imre veszprémi okl. építőmérnök tervei alapján. Itt 40 db legkorszerűbb számítógéppel két informatikai szaktantermet alakítottunk ki.

Iskolánk alapításának 470. és újraindításának 10. évfordulójára emlékezve június 30-tól kétnapos találkozóra hívtuk minden egykori és jelenlegi tanárunkat, diákunkat. A nyitó istentiszteleten dr. *Márkus* Mihály püspök, az úrvacsorás záró istentiszteleten *Tislér* Géza püspökhelyettes szolgált. *Csoóri* Sándor költő, öregdiákunk volt az ünnepi szónok. A gimnázium tanárokkal, öregdiákokkal, teológusokkal és más vendégekkel kiegészített kórusa *Csizmadia* Márta orgonaművészkarnagy vezényletével bemutatta *ifj. Kálmán* Attila (Stuttgart): „Istennek, hazának, tudománynak" c. kórusművét, amely iskolánk eme jelmondatának, pápai templomunk feliratának: *„Nem azé aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörül Istené"* (Róma 9,16) és egyházkerületünk alapigéjének: *„Nem erővel, sem hatalommal, hanem az én lelkemmel"* (Zak 4,6) feldolgozása négy szólamra. Főépületünkben számos kiállítás (iskolatörténet, régi és új tanárok-diákok képzőművészeti alkotásai), a színházban jubileumi zenés-irodalmi műsor fogadta a találkozó sok száz résztvevőjét.

Néhány eredmény: *Sándor* Ágnes (9.B) az Országos Arany Dániel Matematikaversenyen harmadik helyezést ért el. Az Országos Lóczy Lajos Földrajzversenyen *Körömi* Bálint (10.C) negyedik, *Nyulasi* Bálint (9.C) nyolcadik lett. Az Országos Középiskolai Tanulmányi versenyen döntőbe jutottak: *Nagy* Réka Sára (12.C) magyar irodalomból, *Kocsev* Márton (12.A) történelemből, *Kovács* Balázs (12.A) angol nyelvből, *Répás* Gyula (12.C), *Tóth* Tamara (12.B) és *Varga* Erzsébet (12.A) német nyelvből, *Nagy* Lívia (11.A) latin nyelvből, *Páll* Réka (12.B), *Róna* Szilárd (12.C) és *Vikidár* Barbara (12.C) biológiából. Számítástechnikából iskolánk négy fős csapata a Sulinet által szervezett országos dinamikus honlapkészítő versenyen 6-7. helyezést ért el. A Középiskolai Matematikai Lapok országos feladatmegoldó versenyén *Sándor* Nóra (10.C) negyedik, Sándor Ágnes (9.B) kilencedik lett. Énekkarunk az Éneklő Ifjúság hangversenyén arany minősítést és különdíjat nyert (karnagy: Csizmadia Márta orgonaművész). „A kommunista diktatúra áldozatainak emlékére" meghirdetett országos rajzpályázaton *Dolovai* Zsuzsanna (11.A) és *Gyenge* Márton (9.) is kategóriájában második lett.

A református középiskolák országos versenyein elért eredményekből: Művészeti Triatlon (irodalom-képzőművészet-zene) második helyezés. *Geráth* Diána (12.B), *Kanizsai* Anna (12.A) és *Korcy* Orsolya (12.A) voltak csapatunk tagjai. Sipos Bence (9.C) angol nyelvből harmadik, *Vörös* Gergő (10.C) matematikából első, Sándor Nóra (10.C) fizikából első, *Patzkó* Ágnes (11.C) kémiai laborhasználatból első lett. *Kovács* Anikó (11.A) az Áprily Lajos Szavalóversenyen második, *Hortobágyi* Ivett (11.C) pedig az Országos Népdal- és Zsoltáréneklő Versenyen ugyancsak második lett.

A nagyszabású országos, megyei és városi sporthelyezés közül kiemel-

kedő *Vass* Eszter judoban több országos versenyen elért I-IV. helyezése, és *Fódi* Zoltán (9.C) kalapácsvetésben korosztályának országos bajnokságán elért harmadik helyezése. Jelentős a diákolimpián röplabdacsapatunk megyei első és kosárlabdacsapatunk második helyezése, továbbá labdarúgóink, mezei futóink és sakkozóink első helyezése a városi bajnokságon.

Iskolánk vöröskeresztes csapata (*Takács* András, *Csépló* Péter, *Seleski* Tünde, *Orosz* Erzsébet és *Szép* Anikó) az Országos Egészségnevelési Vetélkedőn második, az Országos Vöröskeresztes Versenyen (felnőtt kategóriában) negyedik helyezést ért el. *Takács* András (12.A) képviseli Veszprém megyét a közeljövőben megrendezendő Környezet- és Egészségvédelmi Verseny országos döntőjében. Az Országos Katasztrófavédelmi Vetélkedőn az iskola csapata tizedik lett (*Csépló* Péter, *Dobozy* Zoltán, *Jakab* György, *Lovay* Tamás, *Soós* Mihály és *Szelecz* Csaba). (A többi tanulmányi, kulturális, sport- és egyéb versenyeredmény az évkönyvben található.)

A legkiválóbb végzős diáknak járó Tarczy Lajos-díjat (a tantestület szavazata alapján) *Kocsev* Márton (12.A), a Bódis István-díjat (a diákok szavazata alapján) *Nagy* Réka Sára (12.A), a Vitéz Kovács Lajos Jenő-plakettet (jó tanuló – jó sportoló) *Simon* Ervin (12.B), a Németh Károly Sport Alapítvány díját pedig *Menyhárt* László (11.C) kapta. (További több mint 50 kisebb-nagyobb jutalmat – zömében alapítványaink jóvoltából – adtunk át ballagáskor, illetve a tanévzáró ünnepélyen.)

A tantestület titkos szavazata alapján idén *Varga-Umbrich* Károly tanár úr és *Szabó* Dávid (11.C) fogadhatta el *Nagy* Kálmán úr floridai meghívását a húsvéti szünetre.

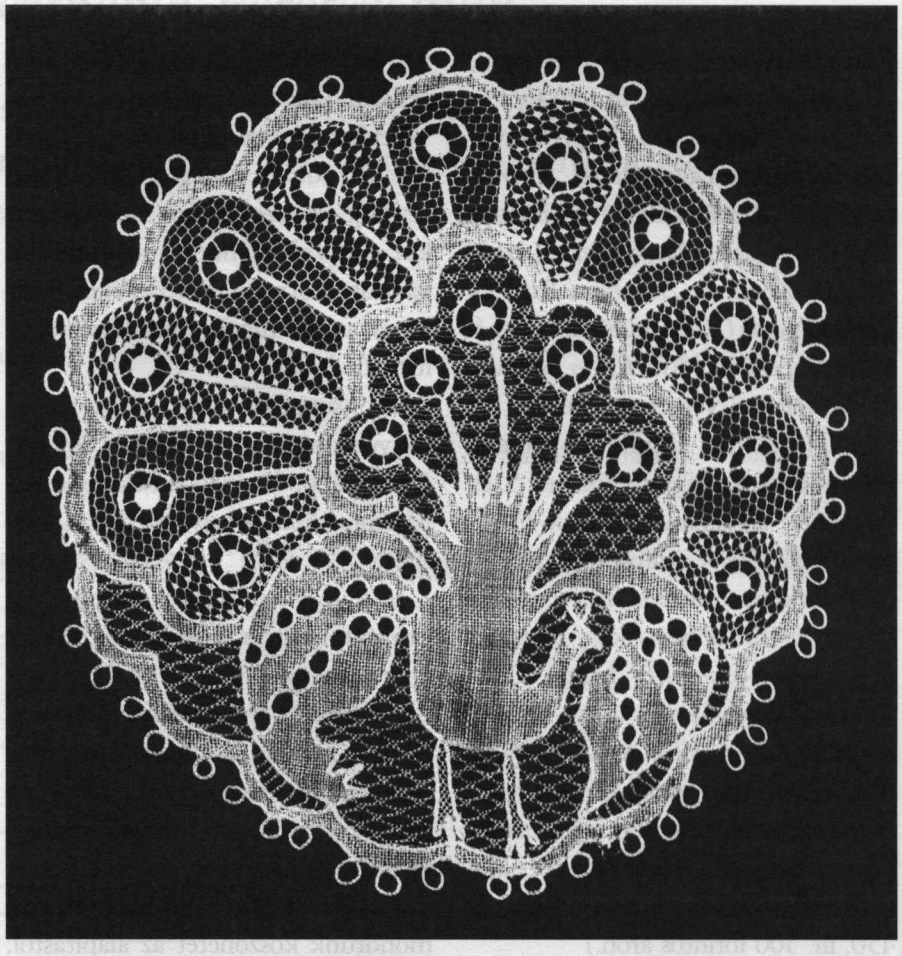

Jeles vendégeink, előadóink voltak: *Aáry* Tamás Lajos oktatási ombudsman (Budapest), *Bagdy* Emőke pszichológus (Budapest), *Batta* György költő (Pozsony), Ferenczes István költő (Kolozsvár), *Grétsy* László nyelvész (Budapest), *Kiss* Elemér matematikus (München), *Korzenszky* Richárd perjel (Tihany), *Matolcsy* György közgazdász-miniszter (Budapest), *Mózsi* Ferenc költő (Chicago), *Németh* Géza informatikusmérnök (Budapest), *Paczolay* Gyula művelődéstörténész (Veszprém), *Rózsás* János politikai író (Budapest), *Sárközi* Mátyás író (London), *Weszely* Tibor matematikus (Marosvásárhely).

Kiállítások a díszteremben: Baranyai Decsi Csimor János emlékkiállítás, *Bíró* Károly festőművész (Pápa), *Csete* Ildikó iparművész (Budapest), *Csiky Boros* Ildikó festőművész (Nagyvárad-Bécs), *Dorogi* Lajos – *Krasznai* János és dr. *Mády* Ferenc képzőművészek (Budapest), Mécsvilág Keresztény Művészkör (tagjai: *Böröcz* Márta, Gaál Éva, *GY. Kováts* Andrea, *Herman* Emőke, *Láng-Miticzky* Katalin, *M. Kiss* Katalin, *Varga* Zoltán – Budapest), *Nemcsics* Antal festőművész, színdinamika-professzor (Budapest), *Szendrei* Judit tűzzománc-készítő művész (Budapest), *Zámbó* Kornél festőművész (Oroszlány). Továbbá a Sárköz népművészetét bemutató kiállítás és a jubileumi kiállítás az iskola egykori és jelenlegi tanárainak, diákjainak munkájából, valamint a képzőművészeti pályázatunk díjnyertes alkotásaiból.

Hangversenyek: *Ghymes-együttes* (Felvidék), *Dioptrio blues-együttes* (Budapest), valamint zeneiskolás diákjaink tavaszi-őszi hangversenye.

A jubileumi találkozó pályázatának eredményei: Irodalom: I.

Nádasdy Lajos (Celldömölk), II. *Szabó* Ildikó (Pápa) és *Nagy* Lajos (Szentgál), III. *Varga* István (Pápa) és *Kálmán* Péter (Észak-Komárom). Képzőművészet: I. *Molnár* Lajos (Pápa), II. *Mátyás* Lajos (Mezőörs-Győr) és *Tirnován* Tamás (Pápa), III. *Ferencz* József (Pápa). Zene: I. *Ábrahám* Rita és *Berdán* Zsuzsa (10.B), különdíj: *Hoppál* Péter (Pápa-Pécs), Rita *Rössler* és Franz Georg *Rössler* (Németország).

A Jubileum alkalmából jelent meg a Pápai Kollégium Füzetek 5. és 6. kötete: a Gimnázium és a Tánc-Lánc Művészeti Alapiskola 1999-2001. évkönyve, illetve „Tíz év tizenöt előadása" (*Bod* Péter Ákos, *Borbándi* Gyula, *Cseh-Szombathy* László, *Cseri* Kálmán, *Dobos* László, *Glatz* Ferenc, *Hermann* István, *Jókai* Anna, *Kányádi* Sándor, *Korinek* László, *Kulin* Ferenc, *Makovecz* Imre, *Pálhegyi* Ferenc, *Szabad* György és *Tislér* Géza). (Mindkét kötet megrendelhető a gimnáziumtól 450, ill. 500 forintos áron.)

"Olvadás" címmel ismét van iskolaújságunk. Versek, beszámolók, riportok, rajzok-fotók, versenyeredmények, humor teszik színessé az A4-es méretben, 12 oldalon, havonta megjelenő lapot. Segíti a diákokat a tartalom összeállításában az önképzőkört is vezető Mayerné Pátkai Tünde tanárnő, a számítógépes szerkesztésben pedig Fekete Pál Péter tanár úr.

Az „Élet és Tudomány" valamint a „Természet Világa" – a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat 160. évfordulója alkalmából – dísztermünkben rendezte annak az előadássorozatnak a nyitóelőadását, amelyet „Évezrednyitó tudományos esték" címmel (havonta más-más helyszínen) a két rangos folyóirat a Kárpát-medence híres iskolavárosaiban szervez. Ezen *Bolyai* Jánosról és életművéről tartott előadást Kiss Elemér és *Weszely* Tibor (Marosvásárhely) és *Kálmán* Attila (Pápa).

Tavasszal újjáalakult az egykor híres cserkészcsapatunk, 227. számú Huszár Gál Cserkészcsapat néven. Vezetője: *Marton* Tamás, tanári segítői: *Kiss* Rita és *Kunszt* Henrik, diákvezetője *Demeter* Gellért (12.A). Éjszakai túrával, tíznapos székelyföldi vándortáborral, tábortüzekkel, cserkészavatással máris vonzó közösséggé formálódtak.

Folyamatban van legújabb alapítványunk bírósági bejegyzése, amelyet *Dezse* Gábor Kanadában élő ny. lelkipásztor, iskolánk egykori diákja létesített.

Egy-egy autóbusznyi diákunk barangolt nyáron Erdélyben, illetve Franciaországban, ősszel pedig testvériskolánkba (a francia Chateaubriant, illetve a holland Kampen) látogatott. A tantestület Bécsben járt, elsősorban a magyar vonatkozású helyeket keresve föl.

A Reformáció emlékünnepén mondtunk köszönetet az alapítástól, azaz 10 éve lelkiismeretes munkát végző munkatársainknak: *Domonkosné Bu*dai Gabriella, *Kiss* László, *dr. Korsós* Bálint, *Schweighoffer* Ernőné dr., *Simon* Lászlóné, *Simon* Magdolna és *Szabó* Ildikó.

Fontosabb tanórán kívüli foglalkozások (szakkörök, egyetemi előkészítők, korrepetálások, diákkörök): matematika, számítástechnika, fizika, angol, német, francia, latin, irodalmi-önképzőkör, kerámia, rajz, énekkar, gitár, elsősegély, sakkk, GO-játék, torna, kosárlabda, kézilabda, röplabda, labdarúgás, gyógytorna, alkalmanként: orgonahangversenyek, színházlátogatások, kamarahangversenyek, úszás, íjászat, vetélkedők, táncház, gyalog- és kerékpártúrák, sítúrák, kenu-túrák.

A hit ajándékának elfogadására felkészítő alkalmak: istentiszteletek (misék), hit- és erkölcstan órák, reggeli áhítatok, gyülekezetlátogatások, kántálás, ifjúsági konferenciák, bibliaórák, egyházi énekórák, kántorképző tanfolyamok, adventi esték, SDG szervezet, lelkigondozói egyéni beszélgetések.

Balatonszepezdi táboraink: technika-tábor (táborépítés, felszerelésgyarapítás), biológia-, matematika-, vöröskeresztes- „szöcske"- és „szecska"-tábor, (ismerkedés leendő elsőseinkkel a hetedikes „szöcskékkel", illetve a kilencedikes „szecskákkal"), francia nyelvi tábor (Franciaországból jött vendégtanárokkal), angol nyelvi tábor tizenöt amerikai fiatallal és a Csurgói Református Gimnázium diákjaival közösen. Egyéb helyen: énekkari és bibliadráma tábor.

Az iskola vezetősége: az Igazgatótanács elnöke: Tislér Géza egyházkerületi lelkész főjegyző, igazgató: dr. Kálmán Attila, igazgatóhelyettesek: dr. Korsós Bálint, *Kovács* Dániel és *Kovács* Péter, gazdasági vezető: *Szabó* Károlyné, a műszaki részleg vezetője: *Vanyolai* Tivadar, vallástanárok: *Vadász* Márta (vezető), *Apostolné Bartha* Mária, Kovács Dániel és *Varga* Lívia, a leányinternátus vezetője: Varga Lívia, a fiúinternátus vezetője: *Kerpel* Péter.

Áldást kérek életükre, szeretteikre, karácsonyukra és boldog új esztendőikre sok-sok szeretettel és tisztelettel mindnyájunk nevében:

Pápa, 2001 adventjén

Intézményi keretszámok

A református felsőoktatási intézmények 2002. évi hitéleti államilag finanszírozott intézményi keretszámaira

Nappali tagozat (356 egyenértékű hallgató)

Intézmény	A felvételi tájékoztatóban meghirdetendő keretszám	Egyenértékű keretszám (szakpár 2:1, levelező 4:1)
KRE	**200**	**170**
KRE HTK		
Teológus-lelkész	40	40
Bölcsész-vallástanár	20	10
Összesen:	***60***	***50***
KRE TFK		
Tanító-hittanoktató	40	20
Tanító-kántor	5	3
Általános szociális munkás-diakónus	15	7
Összesen:	***60***	***30***
KRE ÁJK		
Jogász	80	80
Összesen:	***80***	***80***
DRHE	**120**	**120**
Teológus	14	14
Teológus-lelkész	26	26
Vallástanár (Debrecen)	20	20
Vallástanár (Szeged)	60	60
PRTA	**34**	**34**
Teológus-lelkész	24	24
Hittanoktató	10	10
SRTA	**35**	**35**
Teológus-lelkész	35	35
KFRTF	**14**	**7**
Tanító-hittanoktató	10	5
Tanító-kántor	4	2

Levelező tagozat (9 egyenértékű hallgató)

KRE (levelező)	**35**	**9**
KRE TFK (levelező)		
Hittanoktató	35	9

A református felsőoktatási intézmények 2002. évi nem hitéleti államilag finanszírozott intézményi keretszámaira (663 fő = 602 fő egyenértékben)

Nappali tagozat (521 egyenértékű hallgató)

Intézmény	A felvételi tájékoztatóban meghirdetendő keretszám	Egyenértékű keretszám (szakpár 2:1, levelező 4:1, esti 3:1)
KRE	**310**	**280**
KRE BTK		
Angol	30	30
Japán	-	-
Kommunikáció	-	-
Magyar	30	30
Nederlandisztika	-	-
Német	30	30
Pszichológia	30	30
Történelem	10	10
Bölcsész-vallástanár	20	10
Kétszakos képzés	100	100
Összesen:	***250***	***240***
KRE TFK		
Tanító-hittanoktató	40	20
Tanító-kántor	5	2
Általános szociális munkás-diakónus	15	8
Összesen:	***60***	***30***
KFRTF	**258**	**251**
Tanító	176	176
Tanító-kommunikáció	38	38
Tanító-hittanoktató	10	5
Tanító-kántor	4	2
Tanító-informatikus könyvtáros	10	10
Kommunikáció-informat. könyvtáros	20	20

Levelező és esti tagozat (44 egyenértékű hallgató)

KRE (levelező)	**75**	**19**
KRE TFK (levelező)		
Általános szociális munkás	45	11
Tanító	30	8
KFRTF (esti)	**75**	**25**
Tanító	75	25

A fennmaradó 37 fő egyenértékű felvételi keretszám felosztására később kerül sor.

Ülésezett a Zsinat Iskolaügyi Szakbizottsága

Papp Kornél

A Zsinat Iskolaügyi Szakbizottsága a 2002. január 9-i ülésén elfogadta a Zsinati Iskolaügyi Osztály beszámolóját a 2001. évi közoktatási kiegészítő támogatás, az úgynevezett zsinati 4 ezrelékes hozzájárulás és a kárpátaljai iskolák számára felajánlott 1%-os támogatás felhasználásáról. A beszámolóval egyidőben kezdődött el a kiegészítő támogatás hites könyvvizsgálata, melyet a Magyar Köztársaság 2001. és 2002. évi költségvetéséről szóló 2000/CXXXIII. törvény ír elő a 30 M Ft állami támogatásnál többet kapó intézményfenntartóknak. Mivel a Zsinati Iskolaügyi Osztály adatai nyilvánosak, a pénzügyi beszámoló részletes adatait a Magyar Református Nevelés olvasói is megismerhetik. A kárpátaljai református iskolákért akció keretében Kárpátaljára eljuttatott 4.139.989 Ft felhasználásáról a Magyar Református Nevelés III. évfolyamának 4. (2001 decemberi) számában már beszámoltunk.

I. A 2001. évi kiegészítő támogatás elszámolása

A keret bevételi oldala

Megnevezés	Teljesítés
A keret 2000. évi maradványa	11.472.819
A 2001. évi kiegészítõ támogatás utalása	1.221.176.194
A KFRTF Gyakorló Iskolájának befizetése	108.593
Összesen:	**1.232.757.606**

A keret kiadási oldala

Tényleges utalás 2001-ben ilyen jogcímen	1.208.210.001
Az intézmények 2000. évi tartozásának beszámítása az áprilisi elszámolásnál	2.173.391
A 0,4%-os keretbe áthelyezés	14.121.090
A kárpátaljai 1%-os keretbe helyezés	4.139.989
Összesen:	**1.228.644.471**
Maradvány:	**4.113.135**

II. A 2001. évi 0,4%-os zsinati hozzájárulás elszámolása

A 0,4%-os keret bevételi oldala

Megnevezés	Teljesítés
A 0,4%-os keret 2000. évi maradványa	3.461.769*
A 2000. évi kiegészítõ támogatás elszámolásának 0,4%-a	1.600.063
A 2001. évi levont közoktatási 0,4% összege	14.121.090
A 2001. évi befizetett közoktatási 0,4 % összege	26.747
A 2001. évi felsõoktatási 0,4% összege	3.655.760
Felsõoktatási keret áthelyezése	4.930.345
Pályázat	150.000
A hites könyvvizsgálat fedezete	2.200.000
Kamat	1.441.373
Összesen:	**31.587.147**

*A kamat és a bankköltség beszámításával

A 0,4%-os keret kiadási oldala

Református Pedagógiai Intézet	8.900.000
Zsinati Iskolaügyi Osztály	3.000.000
Református Tehetséggondozó Alapítvány	2.000.000
Református Pedagógiai Szakszolgálat	4.000.000
Bankköltség	1.423.063
Összesen:	**19.323.063**
Maradvány:	**12.264.084**

A felsőoktatási intézmények 4 ezrelékes hozzájárulásának felét négy konferencia támogatására s a Református felsőoktatási tájékoztató 2001. c. kiadvány megjelentetésére és terjesztésére fordította az Iskolaügyi Osztály. A 2002. évi tájékoztató megjelenése január hónapban várható.

A pénzügyi beszámoló tárgyalásán túl a Zsinati Iskolaügyi Szakbizottság bővítette a Tankönyvjegyzéket, az Országos református szakértői névjegyzéket és az Országos református vizsgáztatási névjegyzéket. A református felsőoktatási intézmények előterjesztésére a Bizottság a Zsinat 2002. február 20-i ülése elé terjesztette a református teológia szak, a református teológia szak lelkész szakiránya, a diakónus szak és a börtönpasztoráció hitéleti szakirányú képzési és továbbképzési szak képzési követelményeit.

Veszendő templomaink

Pavletitsné Egressy Mária

Kedves Olvasó!

Gyönyörűséges, szívszorongató könyvet tarthat a kezében mindenki, aki megveszi a Nemzeti Tankönyvkiadó gondozásában a napokban megjelenő **Erdélyi református templomok** című könyvet. A Veszendő templomaink sorozat I. köteteként, a Nemzeti és Kulturális Örökség Minisztériuma és a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával kerül kiadásra.

Istvánfi Gyula egyetemi tanár vezetésével mérnökök, egyetemi tanársegédek segítségével és egy sor lelkes egyetemi hallgató ingyenes munkája eredményeként jött létre e könyv. A templomok szöveges leírásánál a következő adatok szerepelnek:

- A helység és a megye neve magyarul/románul.
- Története: építési ideje, legrégibb okleveles névváltozatok, okleveles adatok a templom történetéről, átépítések.
- Leírása: a falusi környezet, a templom elhelyezkedése, környezete, alaprajzi elrendezése, jellemző szerkezetei, berendezései, műtörténeti értékei, szövegek, feliratok.
- Állaga: fal, tető, nyílászárók stb. a felmérés idején.
- Gyülekezet: létszáma a 2000. évben.
- Minősítés: az állapot (jó, kielégítő, rossz, romos), a használat (rendszeres, csökkentett, alkalomszerű, nem használt), veszélyeztetettség foka az előző két jellemző alapján (nem vagy mérsékelten veszélyeztetett, veszélyeztetett, fokozottan veszélyeztetett).
- Javaslat: A) a szükséges beavatkozásra, B) a használat lehetőségeire.
- Irodalom: korántsem a teljesség igényével.

A fénykép-összeállítás a templom színvilágát, térarányait igyekszik bemutatni. A rajzi dokumentációk egységesen 1:200 léptékben mutatják be a templom alaprajzát, kereszt és/vagy hosszmetszetét, valamint jellemző homlokzatait.

Csoóri Sándor előszavában ezt írja: *„Egy könyv akkor könyv igazán, ha sugalmazó erejű, és ha beleavatkozik az életünkbe. Istvánfi Gyula és munkatársai könyve egyszerre sajogtató, kínzó szembesülés magunkkal, történelmünkkel, ugyanakkor egy súlyos röpirat is. Életerőt mozgósító kiáltvány, amely azt üzeni nekünk: a nagy tettek a leveretés után is nagy tettek maradnak s azt, hogy bármi, ami ellen tud állni az időnek, az mindig időszerű."*

Rajtunk, Önökön is múlik, mi lesz a sorsa e magára maradt, omladozó templomoknak. A könyv árának 40%-át eljuttatjuk e templomok felújítására. A teljes ár: 3.920.- Ft.

"Ajánljuk azok emlékének, akik megalkották és századokon keresztül fenntartották e templomokat; ajánljuk azok bátorítására, akik még őrzik őket; s ajánljuk azok figyelmébe, akik e templomok dokumentált vagy valóságos fennmaradásának még esélyt adhatnak."

A Kiadó

A könyv megrendelhető: Református Pedagógiai Intézet (1146 Budapest, Abonyi u. 21.)

Felhívás

Szeretettel tájékoztatom minden kedves tagtársunkat, hogy lehetőség van ebben az évben is adójuk 1%-ának felajánlására az ORTE céljaira. Kérem ezért, hogy mindazok, akik támogatni szándékozzák egyesületünket, 2001. évi adóbevallásuk mellé lezárt borítékban helyezzék el az ezt a célt szolgáló nyomtatványt (rendelkező nyilatkozatot), amelyre fel kell tünteti egyesületünk nevét és adószámát:

Országos Református Tanáregyesület
adószám: 19126322-1-09

Dr. Horkay György elnök

Pályázati felhívás

A **Református Tehetséggondozó Alapítvány** Kuratóriuma pályázatot hirdet a 2001/02. tanévre a hazai református általános iskolák felső tagozatos diákjai, valamint hazai református középiskolások számára. A pályázatokat **az adott közoktatási intézmény igazgatójának kell benyújtani,** aki az intézmény Nevelőtestületének határozata alapján **felterjeszti** az iskola javaslatát a Kuratóriumnak.

- Az **általános iskolák 300 fős tanulólétszámig 1-1, 300 fő feletti létszám esetén 2-2** rászoruló, tehetséges, református diák pályázatát terjesztik fel.

- A **középiskolák a magyar nyelv és irodalom, a történelem, a hit- és erkölcstan, valamint a természettudományok területéről** 1-1 rászoruló, tehetséges, református tanuló pályázatát terjeszthetik a Kuratórium elé.

A pályázatnak megítélhető módon be kell mutatnia mind a diák tanulmányi előmenetelét, mind rászorultságát. **A pályázatok beérkezési határideje 2002. február 28.** A Kuratórium ezt követően dönt a támogatások odaítéléséről. A pályázati díj összege várhatóan 20.000 Ft/fő.

A Kuratórium

E számunk szerzői:

Czibula Ferencné	tanár, Jókai Mór Református Általános Iskola, Nyíregyháza
Dr. Horkay György	mb. iskolaügy főtanácsos (Tiszántúli Református Egyházkerület), az ORTE elnöke
Dr. Kálmán Attila	főgondnok, a Zsinat világi elnöke
Kövér Sándorné, dr.	óvodapedagógus, főiskolai tanár, Hajdúböszörmény
Dr. Némethy Lászlóné	óvodavezető, Gyökössy Endre Református Óvoda, Budapest
Papp Kornél	osztályvezető Református Zsinati Iroda
Pavletitsné Egressy Mária	mb. igazgató, RPI
Dr. Pótor Imre	lelkipásztor, Vásárosnamény
Széplaki Kálmán Julianna	Református Általános Iskola, Budapest
Zila Péterné	óvodavezető, Száz Juhocska Református Óvoda, Fót

Januári számunkat halasi csipkemotívumok díszítik.

A Magyar Református Nevelés előző évi számai

Szerző neve	*Cikk címe*	*szám*	*oldal*
	Pápai Páriz dictionariuma számítógépen	II/5.	19
Ablonczy Gábor	Újraindításának 10. születésnapját ünnepelte a Dunavecsei Református Kollégium	II/2.	6
Ablonczyné Vándor Margit	Az iskola híd a család és a gyermekjóléti szolgálat között, avagy a gyermekvédelmi munkatárs nem szociális munkás	II/2.	24
Árvai Gyula	A mezőtúri Szegedi Kis István Református Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	II/2.	9
Balássy László	A mindennapos testnevelés problémái a kerettanterv tükrében	III/3.	9
Battyányi Géza	SDG Bibliaismereti verseny Csurgón	II/3.	12
Berecz János	V. Tornyai Sándor Országos Fizikai Feladatmegoldó Verseny a református középiskolák számára	II/4.	12
Berényi Györgyné	A Debreceni Református Kollégium Általános Iskolájának református kerettanterv szerinti órahálója	II/2.	15
Bertha Zoltán	Németh László erdélyi protestáns drámahőseiről	II/3.	17
Bogárdi Szabó István	A felejtés, az emlékezés és az örömhír útja (Lk. 24,13-35.)	II/3.	2
Czeglédi Sándor	Iskolák és fenntartók	III/1.	21
Czibula Ferencné	Anyanyelvi oktatás a harmadik évezredben	II/3.	14
Czibula Ferencné	Könyvtárak és könyvtári ismeretek általános iskolában	II/5.	12
Czibula Ferencné	Modulok az általános iskolai oktatásban I.	III/1.	10
Czibula Ferencné	Modulok az általános iskolai oktatásban II.	III/3.	10
Dr. Erdélyi Géza	A felvidéki református egyház és a magyarországi református egyház kapcsolatai	II/1.	8
Fekete Károly	Karácsoy Sándor a teológus szemével	II/3.	3
Földváriné Simon Ilona	A comenius I. minőségbiztosítási modell gyakorlati megvalósítása református általános iskolákban	II/4.	8
Géresi Róbert	Protestáns egyházak, iskolák kisebbségi helyzetben	II/1.	7
Gyivicsán Viktória	Beszámoló a fóti szakmai napokról	II/5.	8
Dr. Horkay György	A közoktatási intézmények felügyelete a Tiszántúlon	III/3.	19
Dr. Imre Lászlóné	Alsótagozatos anyanyelvi tanítási verseny Debrecenben	II/4.	6
Kádár Ferenc	Mi hát az igazság? Két nem? – Társkeresés, párkapcsolat, család	III/2.	14
Dr. Kálmán Attila	Egy gyakorló igazgató örömei és gondjai	II/4.	4
Dr Kálmán Attila	Elkötelezett intézményeink	III/1.	3
Kása Ferenc	Bemutatkozik a Szeremlei Sámuel Református Óvoda	III/1.	7
Dr. Kiss Tihamér	Református kollégiumaink szellemének megalapozói a XVI. században	II/5.	22
Komlósi Péter	Közösségünk Istennel	III/3.	2
Dr. Komlósi Sándor	Mit üzen Comenius a mai keresztyén magyar pedagógusoknak?	III/4.	8
Korzenszky Richárd	Múlt, újjászervezés, küldetéstudat...	II/5.	5
Kovács Dániel	Egyház a szekularizált világban az új évezred küszöbén	II/1.	5
Kovács Lajos	Református kollégiumok a közös szolgálatában	II/5.	24
Kovács Mónika	Egy fesztivál margójára	III/3.	25
Kölcsey Ferenc	Iskola és világ	III/2.	13
Kövér Sándorné dr.	Az óvoda légköre – 1.	III/2.	5
L. Szabó Magdolna	Hálaadó istentisztelet Mátészalkán	III/2.	3
Dr. Mádl Ferenc	Köztársasági elnöki köszöntője	III/2.	2
Maruzsenszki Ernesztina	Sérült gyerekek a református közoktatásban	III/2.	4
Maruzsenszki Ernesztina	A Református Pedagógiai Szakszolgálat tevékenysége	II/2.	24
Molnár Sándor	A felvidéki református egyház és a magyarországi református egyház kapcsolatai	II/1.	8
Molnár Sándorné	A rimaszombati Tompa Mihály Református Gimnázium	II/1.	13
Mózes Áron	Minőségfejlesztés a közoktatásban	II/1.	10
Nagy Kálmán	Iskola a nagykunsági egyházmegyében	II/2.	5
Nagy Márton	Protestáns iskolák részvétele a fizikus tehetségkutatásban és tehetséggondozásban	II/1.	1
Nádházi Gabriella	Nyelvvizsga-recept Magvető-módra	III/2.	10
Dr. Orbán Viktor	Megnyitó beszéde az Egyházi oktatás tíz éve című konferencián	II/4.	2
Dr. Orbán Viktor	Református diáknak lenni kitüntetés	III/1.	2
Papp Kornél	Kertészeti szakképzés Halásztelken	II/1.	16
Papp Kornél	A Magyar Köztársaság 2001. és 2002. évi költségvetéséről szóló (2000/CXXXIII.) törvény hatásai	II/1.	18
Papp Kornél	1848. március 15. – egyházpolitikai szempontból	II/2.	1
Papp Kornél	A hatévfolyamos gimnáziumi református kerettanterv előkészületei	II/2.	19
Papp Kornél	Az intézményalapítás- és fenntartás jogi szabályozása	II/4.	24
Papp Kornél	Négy év mérlege	III/1.	5

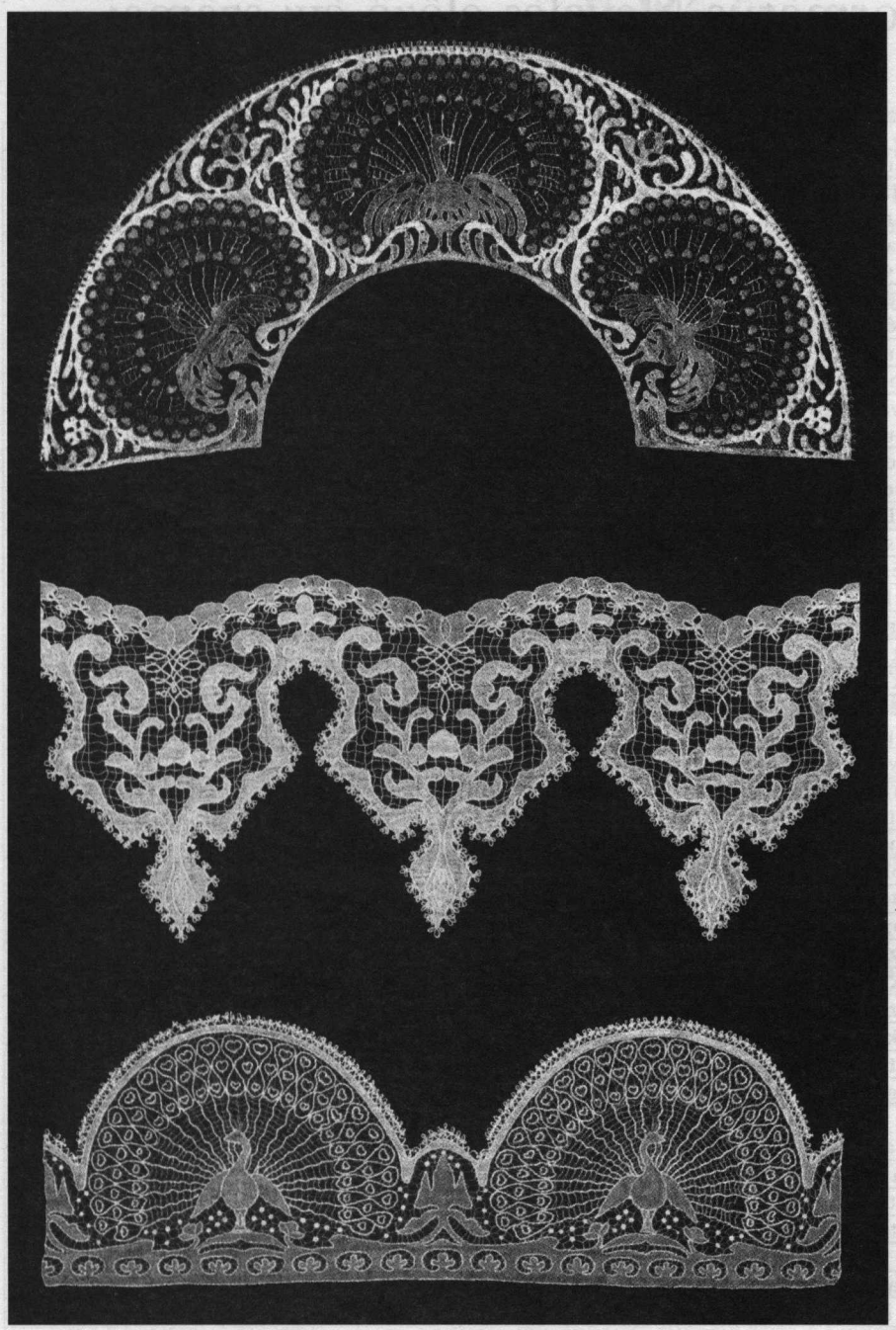

Magyar Református Nevelés

Kiadja a Református Pedagógiai Intézet (RPI)

Felelős kiadó: *Papp Kornél*
Felelős szerkesztők:
Kulin Ágnes és *Nagy Villő*
Szerkesztőségi titkár:
Junek Tímea

1146 Budapest, Abonyi u. 21.
Postacím:
1440 Budapest 70., Pf: 5.
Tel./Fax: 06-1-351-9842
E-mail: refpedi@hu.inter.net
suli5142@bp.sulinet.hu

Tervezés és tördelés:
smArt DesignStudio
www.sm-art.hu
Tel.: 06-87-571013
E-mail: info@sm-art.hu

Nyomdai munkák: Alfaprint

ISSN: 1585-7565
Megrendelni a 2001/2002. tanév számait a kiadó címén lehet.
Megjelenik évente kilenc alkalommal Stichting Hulp Oost-Europa és az Oktatási Minisztérium támogatásával.
Észrevételeiket szeretettel várjuk!

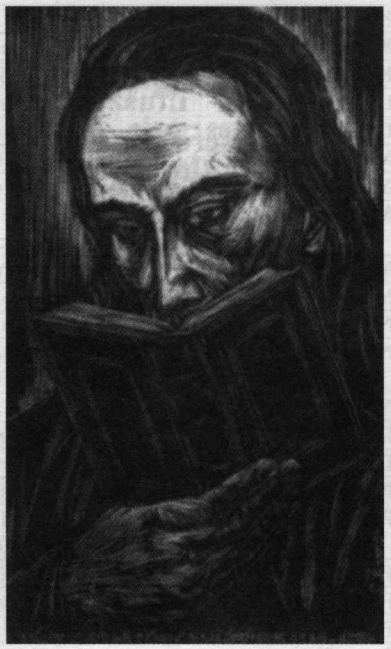

MEGRENDELÉS

A **Magyar Református Nevelés** pedagógiai szaklap
_____ példányban megrendeljük. (a 9 szám előfizetési díja 900 Ft)

A megrendelő megnevezése: _____
A megrendelő címe: _____
_____

_____
cégszerű aláírás